Poštnina plačana v gotovini | Leto LVII. | V Ljubljani, v petek, dne 11. oktobra 1929 | Št. 232 | Št. 2 Din

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 D

SLOVENEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
i stolp. petit-vrsta mali oglasi po 1·50 in 2 D, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2·50, veliki po 3 in 4 Din, v uredniškem delu vrstica po 10 Din
o Pri večjem o naročilu popust!
Izide ob 4 zjutraj razen pondeljka in dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo - Uredništva telefon št. 2050, upravništva št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349 za inserate, Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

K poslednjim dogodkom v Romuniji

Po odhodu princa Karla iz države in po proglasitvi, da on ni več član kraljevske rodbine, je vprašanje prestolonasledstva stalno na dnevnem redu. Radi mladoletnosti prestolonaslednika Mihajla, ki ima komaj pet let, je še pokojni kralj Ferdinand izbral po predpisih ustave tri člane regentskega sveta: patriarha Mirona, princa Nikolo in predsednika najvišjega državnega sodišča Buzdugana. Potrjeni od takratne liberalne večine v parlamentu so takoj po smrti kralja Ferdinanda l. 1927. prevzeli vladarsko moč z vsemi prerogativami, pravicami in dolžnostmi.

Odločilno vlogo v regentskem svetu je igral Buzdugan, znamenit jurist in državnik, ki ga je v vsem njegovem delovanju vedno vodila samo pravicoljubnost in je bil vzvišen nad strankarske interese. Znano je, da je ravno on povzročil tako presenetljiv padec liberalne vlade Vintilija Bratianua, dasiravno je imela v parlamentu skoraj štiripetinsko večino. On je bil tisti, ki je v Romuniji zopet vzpostavil veljavnost prave ustavne demokracije s tem, da je dosegel, da je regentski svet poveril sestavo nove vlade voditelju ljudske kmečke stranke Maniu, ki je ob svobodnih volitvah popolnoma porazil do takrat vsemogočne liberalce. Kako dalekoviden in za državo koristen je bil ta preobrat, dokažuje že dosedanja kratka doba vlade Maniu. Pod to vlado so izvršene dalekosežne reforme, med drugimi razdelitev države na velike pokrajine, katerih meje se skoraj krijejo z zgodovinskimi; reorganizacija notranje uprave v smislu najširše decentralizacije; stabilizacija valute je izvršena in državne finance so znatno poboljšane; važne so tudi reforme na šolskem polju, ki so liberalne — v pravem pomenu besede — in so popolnoma v skladu s sklenjenim konkordatom ter zahtevami pravoslavne duhovščine in manjšin. Proti vsem tem reformam so liberali vodili najostrejšo opozicijo, v skrajno opozicijo pa so prešli ob smrti Buzdugana, ker so najbrže smatrali, da je prišel ugoden trenutek, da bi mogli tok dogodkov spremeniti v svojo korist.

S smrtjo Buzdugana je namreč nastopil slučaj, ki v ustavi ni predviden in se tudi doslej še ni pripetil. Ustava namreč samo določa sestavo regentskega sveta, ki pa lahko izvršuje vladarsko oblast samo v slučaju, če je popoln, samo kot celota. S smrtjo enega člana ta enotnost pade. Zato se je vlada takoj po smrti Buzdugana postavila na stališče, da oblasti regentskega sveta ni več in da ne bi nastal vakuum, je vlada s posebnim proglasom takoj prevzela v svoje roke vso vladarsko oblast. Sicer je vlada takoj tudi sklicala parlament, da izvoli tretjega člana regentskega sveta, vendar je ta njen korak izzval vihar ogorčenja pri opoziciji, češ, da je vlada izvršila d r ž a v n i u d a r. Istotako je del opozicije nastopil proti temu, da bi člana regentskega sveta parlament volil, češ, da slučajno izpraznjeno mesto brez daljnega pripade sedanjemu predsedniku najvišjega državnega sodišča, parlament pa to vzame enostavno samo na znanje. Ta teza enostavnega kooptiranja je bila seveda preračunano strankarska, ker je sedanji predsednik kasacijskega sodišča izrazit pristaš liberalne stranke.

Vlada je to tezo, kakor tudi druge predloge odbila in čvrsto branila svoje demokratično stališče in pravice drugega ustavnega faktorja v Romuniji — parlamenta. Na včerajšnji seji se je vršila ob abstinenci liberalov skupna seja senata in parlamenta. Do poslednjega trenutka se ni vedelo za kandidata. Ugledni politiki so zelo živahno delovali na tem, da bi bila izvoljena vdova kraljica Marija. Z ogromno večino pa je bil izvoljen Konstantin Sarateanu, član kasacijskega sodišča. Izvolitev Sarateanua je iznenadila, ker se o njegovi kandidaciji sploh ni govorilo in je torej samo slučaj kompromisa med številnimi kandidati. Očividno pa je, da se tudi kmečka stranka ni upala iti predaleč, ker bi to sicer moglo privesti do velikih komplikacij. Značilen pa je njen odpor proti drugim kandidatom. V njihovem časopisju se ta odpor tolmači s tem, da bi v slučaju zmage teh kandidatov lahko prišlo do vrnitve princa Karla, ki je tudi dobil večje število glasov.

Vsekakor so poslednji dogodki dokaz, da so notranje razmere v Romuniji še vedno precej nerazčiščene in da lahko pričakujemo važnejše dogodke. Gotovo je, da ti dogodki niti najmanj ne bodo ovirali normalne konsolidacije in napredka, ki ga ta naša zaveznica ravno v poslednjem času tako intenzivno razvija.

Za dobrobit kmeta in delavca

Zanimive izjave savskega bana dr. Šiloviča „Slovencu“

Zagreb, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Danes je dr. Šilovič, ban savske banovine, sprejel Vašega dopisnika in mu dovolil obljubljeni intervju. Ko je prišel Vaš dopisnik na stanovanje dr. Šiloviča, ga je ta prisrčno sprejel z vzklikom: »Eto ga, na, eto!« Vzel je v roke današnjo številko »Slovenca« ter pravil: »Vidim, da ste dobro informirani, ko ste že včeraj vedeli za imena vseh banov!« Po prisrčnem razgovoru splošne narave je dr. Šilovič dal sledečo izjavo:

»Sem kmečki otrok, sin delavca. Primorski kmetje so namreč vsi delavci in mornarji, ker na golih kraških tleh ne morejo pridelovati za življenje potrebnih stvari. Radi tega je moj pokojni oče moral iti po svetu za delom in je kot delavec tudi v tujini umrl, ko sem bil deset let star. Z dvanajstim letom sem moral prekiniti obisk četrtega razreda ljudske šole ter bil zaposlen pri gradnji železnice. V to me je gnalo pomanjkanje in beda.

Naravno je, da se bom sedaj, ko sem imenovan za bana, *predvsem brigal za dobrobit našega kmeta in delavca.* Tudi odslej naprej bom delal tako, kakor sem že vse svoje življenje, *ki sem ga posvetil skoro izključno socialnemu vprašanju, vprašanju vasi in vprašanju dela.* Vse svoje sile sem zastavil v to, da pomagam revežem in bednim ter posebno revnim otrokom. Moja prva skrb bo socialni, ekonomski in kulturni dvig Jugoslavije, specielno onega dela, ki je meni poverjen.

Nam vsem mora biti prva skrb dvig kmetijstva, sadjarstva, konjereje, svinjereje, perutninarstva, in to v vseh krajih naše domovine. Samo s tem, da se brigamo za omenjene panoge javnega gospodarstva, bomo dvignili splošno blagostanje in bo naša generacija prišla doma in na tujem do ugleda.

Od procvita kmetijstva je tudi odvisna obrt in trgovina, katera mi je ravno tako na srcu, in se bom v svojem bodočem poslu potrudil, pomagati vsem slojem.

Znatni del savske banovine so kraška tla. Na tisoče in tisoče hektarjev golih tal je popolnoma brezpomembno za naše narodno gospodarstvo. Naš primorski Kras ni deloma niti pogozdovan, čeprav je na njem mogoče gojiti edino le gozd. Poleti je ta pokrajina afriško vroča, pozimi pa ledeno mrzla. Šele, ko bo ta teren pogozdovan, se bodo klimatske razmere deloma zboljšale. Tako pa mora naš zdravi in krepki narod garati dan za dnem v potu svojega obraza, da si pridela vsaj nekoliko za življenje. Skrbeti moramo za to, da bodo tam stanujoči prebivalci ne le dobili skromni kruh, temveč da bodo mogli živeti v svojih lastnih hišah. Velika hiba kraških pokrajin naše banovine je tudi pomanjkanje vode. Vedno mora biti prva dolžnost vsake vlade, da se briga za pitno vodo v suhih pokrajinah. Ruski narodni pregovor pravi: Kolikor je pri bogatih telet, toliko je pri revnih otrok. Ta pregovor velja prav posebno tudi za našo domovino. Naši kraški ljudje nimajo drugega božjega blagoslova, kakor obilico otrok. In posledica tega je, da se je v zadnjih petdesetih letih izselilo *iz teh naših krajev v Ameriko nad milijon duš.* V istem času pa se je naselilo v *najplodovitejše kraje Jugoslavije milijon tujcev.* Že od leta 1916 posvečam vse svoje moči notranji kolonizaciji in sem tudi že preskrbel, da se je na tisoče primorskih prebivalcev preselilo v Slavonijo, kjer so se že udomačili ter osnovali svoje rodbine. To pot moramo tudi sedaj iti. Edino na ta način bo mogoče rešiti to izredno važno vprašanje, vprašanje socialne in ekonomske ter celo nacionalne narave. Kolikor bo v mojih močeh, se bom v novem položaju potrudil, da dosežem splošno blagostanje v naši domovini s pomočjo notranje kolonizacije.«

Izjave novih banov

Belgrad, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Novi bani, ki so prispeli v Belgrad ali so nastopili službena mesta, so podali časnikarjem službene izjave o svojih načrtih dela v banovinah.

General Krsta Smiljanić je, kakor znano, celih sedem zadnjih let preživel kot poveljnik armade zetske oblasti. Črna gora je zanj stara trdnjava samih tradicij in junaštev. General Smiljanić se bo jutri javil predsedniku vlade, nakar bo na razpolago javnosti.

Daka Popović je navajal: »Vsaka uvedba nove uprave zahteva ogromno energije ter prave konstruktivne ljudi. Donavska banovina je za državo eden najvažnejših gospodarskih faktorjev. Radi tega jo čakajo tudi velike naloge. Zadružništvo, ki se je v zadnjih desetih letih zelo zanemarjalo, ima veliko nalogo, da izkoristi milijon hektarjev plodne zemlje. Treba je unificirati zbornice, tako da bodo banovine imele edinstvene zbornice. Posebno je važno to za donavsko banovino, na katere ozemlju je kar pet zbornic. V Vojvodini in Sremu imajo skupne, Šumadija pa opredeljene zbornice za vsako posamezno gospodarsko panogo. Vsah devet banov bo imelo ogromno dela, da zdelajo program banovin in določijo odnos novih upravnih edinic napram ministrstvom.« Kar se tiče kmetijstva donavske banovine je izjavil Daka Popović, da odgovarjajo tereni Vojvodine in Srema istemu zemljišču kot pri izlivu Morave, tako da je pričakovati, da bo agrarni napredek v vseh delih njegove banovine enak. Banovine bodo morale paziti na to, da se izdatki upravnega značaja kolikor mogoče krčijo na minimum. Radi tega je treba na novo razdeliti administrativno kompetenco občin. Banovine bodo imele veliko posla pri vzdrževanju cest, ki so bile do sedaj zelo zanemarjene.

Velja Popović, ban drinske banovine, je navajal: »V teh, za naš narod tako velikih časih, ko je Njegovo Veličanstvo kralj, posnemajoč velike vladarje svetovne zgodovine, ustvaril močno državo, je moja sveta dolžnost na novem položaju, da z vsemi silami delam za državno in narodno edinstvo, ker se na ta način najbolje oddolžim zaupanju, ki mi ga je poklonilo Njegovo Veličanstvo v korist narodu in državi.«

Dr. Ivo Tartaglia,
ban primorske banovine.

Nujno potrebne ugotovitve

Posebni dopisnik londonske agencije »Reuter«, g. F e r g u s o n je imel **po 6.** januarju razgovor z Nj. Vel. kraljem Aleksandrom I. V tem znamenitem interviewu je **izrekel kralj Aleksander na vprašanje, če vsebuje razvoj jugoslovanske enotnosti uničenje individualnosti tistih elementov, ki tvorijo enotnost,** te velepomembne besede:

»Ne! Kakor Vas tudi dejstvo, da ste Britanec, ne dela manj Angleža ali Škota. Hrvati bodo nadalje Hrvati, Srbi Srbi, Slovenci Slovenci. Vsi pa bodo ponosni, da so Jugoslovani.«

In kakor da bi hotel Nj. Vel. kralj te svoje besede še bolj podpreti, so dobili **njegovi sinovi ime Peter, Tomislav in Andrej.**

Na seji ministrskega sveta z dne 3. oktobra 1929 pa je ministrski **predsednik general Živković** predložil novi zakon o porazdelitvi države na banovine s pojasnilom, v katerem med drugim pravi:

»Pri tej priliki se je neizbežno pojavila potreba, da se tudi v službenem naslovu naše kraljevine očituje polno državno in narodno jedinstvo. Zato se bo naša kraljevina v bodoče imenovala Jugoslavija. **To ime izraža ne le polno državno in narodno jedinstvo, temveč predočuje simbolično tudi idejo popolne ravnopravnosti, jednakosti in bratstva nas Slovanov na jugu, Srbov, Hrvatov in Slovencev . . .«**

Iz vseh teh izjav in dejstev sledi, da je prva državna in narodna naloga zbrati in dvigniti vse sile Slovencev, Srbov in Hrvatov za veličino in napredek Jugoslavije. Zakaj Srbi, Hrvati in Slovenci so oni trije elementi, ki tvorijo Jugoslavijo in brez katerih Jugoslavija sploh ni mogoča. Zato pa je tudi zgodovinska in prva naloga Jugoslavije, da zbere v svoji sredi vse Slovence, vse Srbe in vse Hrvate in zato je Jugoslavija izpopolnilo in zadnji smisel zjedinjene Slovenije, zjedinjene Srbije in zjedinjene Hrvatske (seveda ne v političnem, temveč v nacionalnem smislu). Zato pa more — po našem globokem prepričanju — podtikati ideji zjedinjene Srbije, Slovenije in Hrvatske separatistične misli samo tisti, ki to idejo niti najmanje ne razume in niti noče razumeti.

S svojim včerajšnjim uvodnikom pa je »Jutro« dokazalo, da tudi ono ne razume preje navedene resnice, ko je zapisalo te naravnost neverjetne besede: »Ker v Jugoslaviji ne more biti zedinjene Srbije in ne zedinjene Hrvatske in tudi ne zedinjene Slovenije in le senilni mozgi ali pa politična špekulacija more to dejstvo prezreti.«

Včasih so ravno senilni možgani na Dunaju zapisali take gorostasnosti.

Otvoritev bolnice na Dedinju

Belgrad, 10. okt. (AA.) Dopoldne se je vršila svečana otvoritev bolnice »Elsie Inglis« na Dedinju. Svečanosti so prisostvovali odposlaneč Nj. Vel. kralja polkovnik Antonije Pekič, zastopnik Nj. Vel. kraljice Marije dvorska dama Mirka Grujič, minister za socijalno politiko in narodno zdravje dr. Mate Drinković, minister dvora Boško Jeftič, guverner Narodne banke Ignat Bajloni, predsednik belgrajske občine inž. Miloš Savčič, rektor belgrajske univerze dr. Čeda Mitrovič, dekan medicinske fakultete dr. Burjan, predsednik Rdečega križa dr. Marko Leko, načelnik vojaške sanitete, bivši guverner Narodne banke Djordje Vajfert, zastopnice angleških sanitetnih organizacij ter večje število belgrajskih zdravnikov in zdravnic ter ostalega občinstva.

Angleško poslaništvo v Belgradu je zastopal sedanji odpravnik poslov Smith. Cerkvene obrede je opravil pravoslavni mitropolit Dimitrije, ki mu je asistiral niški episkop Dositej. Po posvetitvi nove bolnice je imel patrijarh Dimitrije na prisotne kratek nagovor, v katerem je očrtal zasluge angleških sanitetnih misij med svetovno vojno ter usluge, ki jih je izkazala pokojna dr. Elsie Inglis srbskemu narodu. Minister za socijalno politiko in narodno zdravje je v svojem govoru navedel, da je Nj. Vel. kralj odlikoval zastopnice londonskega komiteja, ki so prispele v Belgrad na otvoritev bolnice angleške dobrotvorke dr. Elsie Inglis z visokimi redi. Predsednica Društva belgrajskih zdravnic dr. Vučetič je imela na prisotne dolg nagovor, v katerem je očrtala pomen novega zavoda za Belgrad ter njegovo bližnjo in daljno okolico. Po končanem slavju so si prisotni ogledali notranjost nove bolnice. Bolnica bo otvorjena za občinstvo v približno enem mesecu.

Na čast škofu Careviču

Dubrovnik, 10. okt. (Tel. Slov.) Škofu Careviču na čast se je priredila snoči svečana akademija v prostorih društva Boškovič. Na akademiji so bili prisotni člani mnogih kulturnih društev ter mnogoštevilno občinstvo. Akademija je sijajno uspela v vsakem pogledu.

Nova pridobitev naše mornarice

Split, 10. okt. (Tel. Slov.) Te dni bo dokončan v Hamburgu nov dok, ki se bo pripeljal v naše vode za državne potrebe. Dok bo prepeljan v Boko Kotorsko. Po vesteh, ki so prišle iz Hamburga, se je rabilo za izdelavo doka dve leti in so na njem izrabljene najmodernejše pridobitve sodobne tehnike. Delal ga je v glavnem naš pomorski inžener Škarica.

Vedno nove brzojavne čestitke

Belgrad, 10. okt. (AA.) Tekom današnjega dne je prejel predsednik vlade general Peter Živkovič brzojavne čestitke k novemu zakonu o nazivu in upravni razdelitvi Jugoslavije iz naslednjih krajev: Skoplje, Krapina, Zaprešič, Pakrac, Stubica, Crikvenica, Donji Miholjac, Staro Petrovo selo, Vinica, Bosanski Novi, Kozarac, Novi Bečej, Bela crkva, Veliki Bečkerek, Sombor, Bugojno, Velika Gorica, Gornja Reka, Crni luk, Horgoš, Stara Kaniža, Gračanica itd.

Sprememba zakona o notranji upravi

Belgrad, 10. okt. (AA.) Nj. Vel. kralj je na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih del predpisal in proglasil zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o notranji upravi, ki se glasi:

§ 1. V vseh členih, v katerih se navajajo besede »oblast« ali »upravno področje« ali »oblastni«, se zamenjajo z besedo »banovina« in »banski« ter z odgovarjajočimi oblikami. Besede »veliki župan« in »županijski« se zamenjajo z besedami »ban« in »banski«.

§ 2. V čl. 9. je treba postaviti za besedo »v zakonu« vejico in dodati besede »shodi društva«.

§ 3. V čl. 10. naj se izpuste besede »shodi, društva«.

§ 4. V čl. 14. naj se zamenja beseda »najstarejši generalni inspektorji« z besedo »generalni inspektorji«.

§ 5. V čl. 19. je treba postaviti v začetek drugega odstavka besede »upravnik mesta Belgrada«.

§ 6. V čl. 23. naj se doda nov odstavek (2), ki se glasi: »Upravnik mesta Belgrada opravlja na področju mest Zemun in Pančevo one posle splošne uprave, ki spadajo v pristojnost banov. Na področju belgrajske občine opravlja one posle občinske uprave, ki spadajo v pristojnost sreskih načelnikov, ter izdaja prvostopne sklepe.

§ 7. Čl. 37. se izpreminja in se glasi: »Upravno področje bana se imenuje banovina, urad pa kraljevska banska uprava«.

§ 8. Členi 38. do 42. vključno se ukinjajo.

§ 9. V čl. 58., odstavek 6. se črta v prvi vrsti »št. 88« ter briše do zadnjega odstavka, ki se glasi: »Določba čl. 88., odstavek 2., v kolikor se nanašajo na podžupane, veljajo smiselno tudi za pomočnika upravnika mesta Belgrada«.

§ 10. V čl. 63. v odstavku 2., naj se dodata po besedi »občinski« besedi »oziroma mestni«.

§ 11. V čl. 66. se pristavlja po besedah »javna morala« še besede »in pospeševanje narodnega gospodarstva«, a črka i pred besedami »za javno moralo« naj se nadomesti z vejico.

§ 12. V čl. 69. naj se zamenja beseda »uredbo« z besedo »naredbo«, a beseda »neizterljivost« v točkah 1, 2, 3 z besedami »neizplačilo v denarnih kazni v odrejenem roku«.

§ 13. V čl. 73., odstavek 2. naj se doda po besedah »o kaznih« besede »po teh zakonih«.

§ 14. V čl. 76., odstavek 1. naj se zamenja besede »na ministra notranjih poslov« z besedami »na pristojne ministre«, a na koncu odstavka naj se doda »to velja tudi za sklepe o kaznih, ki se izrečejo o teh zakonih«.

§ 15. V čl. 88. se ukinja odstavek 2., a odstavek 3. se izpremeni in se glasi: »za banske ispektorje, pomočnika upravnika mesta Beograda se lahko imenujejo politično upravni uradniki, ki imajo najmanj 12 let državne službe, od katerih so najmanj osem let prebili v političnoupravni službi«.

§ 16. V čl. 93. se izpuščajo besede: »na sedežih apelacijskih ali upravnih sodišč«.

§ 17. V čl. 100 se izpreminja odstavek 3., ki se glasi: »Upravnik mesta Belgrad se imenuje v tretji skupini in je lahko postavljen tudi v skupinah 3a, 2a, s tem, da lahko napreduje po štirih letih službe v isti skupini v višjo skupino do vključno 2a skupine.«

§ 18. V čl. 100 se v odstavku 5 zamenja besedo »podžupani« z besedo »banski inspektorji«, a v odstavku 6 istega člena se črtati besedi »županijski inspektorji«, a pred besedo »upravniki« naj se postavi črko »i«, med tem, ko se naj vejica črta.

§ 19. V čl. 106 se v začetnem stavku prvega odstavka zamenjajo besede »uslužbenci iz resora notranje uprave« z besedami »uslužbenci splošne uprave in ministrstva notranjih poslov«.

§ 20. V čl. 118. se zamenjajo v prvem odstavku začetne besede »politično upravni uslužbenci« z besedami »uslužbenci resora ministrstva notranjih poslov«.

§ 21. Čl. 188 se ukinja s svojim nadpisom vred.

§ 22. Čl. 193 se izpremeni in se glasi: »za banske inspektorje se lahko postavijo dosedanji veliki župani v dosedanjih skupinah svojega uradniškega položaja«.

§ 23. V čl. 197 je treba postaviti za besedami »sreski načelniki« besede »in starešine kvartov uprave grada Beograda«.

§ 24. V čl. 204 naj se pristavi nov odstavek (2), ki se glasi: »Doklade po pravilniku o posebnih dokladah DR št. 87.000 od 3. jul. 1926 z izpremembami in dopolnitvami v smislu sklepa ministrskega sveta JB 6480 od 7. maja 1928 l. ter v soglasju s sklepi finančnega odbora Narodne skupščine št. 501 od 8. maja 1928 l., ki so predvidene v čl. 2. pod i v odstavkih e in ž, se ukinjajo. Generalni inspektorji prejemajo doklade v enakem znesku, kakor načelniki ministrstva notranjih poslov po tem pravilniku in po čl. 7. uredbe ministrskega sveta DR št. 42.300 od 17. aprila 1924 l. in DR št. 53.500 od 17. maja 1924.

Temu členu naj se pristavi nov odstavek (2), ki se glasi: »V roku, ki je predviden v § 23. zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna področja, veliki župani opravljajo posle do ustanovitve pristojne kraljevske banske uprave.

§ 25. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, ko bo objavljen v »Službenih Novinah«.

Obisk slovaških učiteljev

Dubrovnik, 10. okt. (Tel. Slov.) 20. t. m. dospe iz Sarajeva slovaško pevsko društvo. 75 učiteljev priredi prvikrat večjo turnejo po Jugoslaviji in bodo takrat priredili v častniškemu domu v Dubrovniku koncert. Za sprejem gostov se je osnoval poseben odbor.

Dunajska vremen. napoved. Izpremenljivo vreme, hitra razjasnitev, ponoči zelo hladno, podnevi ne dosti topleje.

Napad na češko obmejno stražo

Madjarski stražniki prekoračili mejo in v borbi ranili 1 Ceha

Bratislava, 10. okt. (Tel. Slov.) **Ponoči od 9. na 10. oktober so madžarski finančni stražniki prekoračili češkoslovaško mejo in oddali več kot 10 strelov na češkoslovaško finančno stražo. Pri tem je bil ranjen en češkoslovaški finančni stražnik, katerega so morali prepeljati v bolnico.**

Odkritja boljševiškega delegata

Vedno večje posledice pariške afere — Beg uslužbencev

Pariz, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Kot nadaljnja posledica afere Besedovskega v pariškem ruskem poslaništvu so prišle danes obširne vprašalne pole GPU, ki obsega 24 točk in katere mora izpolniti vsak nameščenec poslaništva. Javlja se, **da bežijo sedaj vsak dan** novi nameščenci iz sovjetskega poslaništva v inozemstvo. Iz Moskve je prišla brzojavka, s katero se zahteva, da se z vsemi sredstvi prepreči ta pobeg nameščencev in da se mora razčiščevalna akcija izvršiti z največjo strogostjo brez vsakega usmiljenja. Obenem so danes prenesli z letalom najvažnejše tajne spise pariškega poslaništva v berlinsko sovjetsko poslaništvo, ker celo v najbolj informiranih sovjetskih krogih še ne morejo pregledati, kakšna nova presenečenja še lahko prinese afera Besedovskega. Dokumente niso prenesli v Berlin z diplomatskim kurirjem, temveč po soprogi nekega osebnega prijatelja Dovgalevskega.

Pariz, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Bivši ruski opravnik poslov **Besedovski** razkriva sedaj v »Excelsioru« **svojo afero z Litvinom.** Že spomladi l. 1928. so se odnošaji med obema zelo poslabšali, tako da je bilo nadaljnje sodelovanje nemogoče. To nasprotstvo je aprila meseca 1928 povzročilo oster nastop v zunanjem uradu, po katerem ni ostalo drugega, kakor poslati Čičerina na dopust v inozemstvo. Njegovo nastopanje v Nemčiji pa je dalo povod za zelo kočljivo poročilo berlinskega ruskega poslaništva, tako da so ga poklicali zopet nazaj v Moskvo. Izjavil pa je, da se ne vrne nazaj v Kreml, dokler bo Litvinov v zunanjem uradu. Sedaj bo končno odstavljen in njegov naslednik bo imenovan na prihodnji seji osrednjega odbora stranke koncem tekočega meseca. Najboljše izglede bi imel Litvinov, kompromitiran pa je tako radi menične ponarejevalne afere svojega brata, tako da so se njegovi izgledi znatno zmanjšali. Imenuje se tudi Rikov, ki bi se vsaj za najbližnji prihodnji čas odrekel svojemu sedanjemu položaju, da prevzame vodstvo zunanjega urada namesto Čičerina.

Hoover pride v Evropo

London, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Ameriški posebni poročevalec »Daily Telegrapha« poroča, da tiči v včerajšnji skupni izjavi Macdonalda in Hooverja velik načrt angleško-ameriškega sodelovanja, ne da bi imel izrecno značaj zveze.

Newyork, 10. okt. (Tel. »Slov.«) MacDonald je preko Filadelfije odpotoval v Newyork odkoder se bo vrnil v Evropo. Govori se, da bo predsednik Hoover prihodnje leto vrnil MacDonaldov obisk v Evropi. Njujorška »Eveningpost« javlja da je MacDonald ponudil Hooverju kot dokaz dobre volje Anglije za razorožitev, da se angleška pomorska oporišča demilitarizirajo.

Iz volivne borbe na Češkem

Kot zastopnik *krščansko-socialnega delavstva*, organiziranega v češkoslovaški ljudski stranki je bil pri zadnjih volitvah izvoljen tudi poslanec Čuřik. Že med parlamentarnim delovanjem se je opazilo, da je posl. Čuřik precej nedisciplinirana član in že pogosto koketiral z raznimi parlamentarnimi frakcijami. Radi tega je bil ponovno opozorjen. Posl. Čuřik pa si je znal pridobiti prijateljev posebno tudi v strokovnih organizacijah ljudske stranke. Predsednik Zveze strokovnih organizacij je dr. Šramek, njihov ustanovitelj in obenem tudi voditelj češke ljudske stranke.

Takoj po razpustu parlamenta pa je posl. Čuřik s svojimi prijatelji z raznih strokovnih organizacij ustanovil novo »Krščansko-socialno stranko«. Sklenil je ob enem s slovaško ljudsko stranko pogodbo za skupen nastop pri volitvah na Moravskem in Češkem. Radi tega je vodstvo češke ljudske stranke ustanovilo posebno in samostojno Zvezo strokovnih organizacij z dr. Šramekom na čelu. Tej zvezi so doslej že pristopile mnoge organizacije, ki so se v prvem trenutku izjavile za posl. Čuřika.

V proglasu, ki ga je podpisal dr. Šramek, se pravi, da je Čuřik s svojimi prijatelji že dolgo pripravljal napad na voditelja in na stranko in da je v to svrho zlorabil strokovne organizacije. Iz vseh krajev pa prihajajo poročila, da krščansko delavstvo obsoja to zahrbtno izdajo. Vodstvo nove strokovne zveze objavlja, da se bo vršil novembra v Brnu kongres in poziva pristaše ljudske stranke na disciplino in podporo. Splošno prevladuje mišljenje, da ta korak posl. Čuřika ne bo oslabil vrst ljudske stranke.

Italijanski kralj obišče papeža

Rim, 10. okt. (Tel. »Slov.«) V zadnjem času se vrše pogosti razgovori med italijanskim nuncijem in italijanskim poslanikom pri Vatikanu. Širijo se govorice, **da se bo sestanek med papežem in italijanskim kraljem**, ki se je vedno odlagal, sedaj vendar izvršil v bližnji prihodnjosti. V resnici se v vatikanskih krogih naglaša, da se že marljivo sestavlja protokol o sprejemu. Ta protokol naj na eni strani zagotovi sestanku potrebno svečanost, na drugi strani pa omogoči, da se pri sestanku izognejo gotovih določb, katere se predvidevajo za sprejem katoliških monarhov, pa se v tem primeru ne bi mogle dobro uporabiti, ne da bi se stališče italijanskega kralja pred papežem nerodno otežkočilo. V tem oziru še ni gotovo, ali bo italijanski kralj prečital običajno adreso na papeža. Sestanek se bo verjetno vršil v prvi polovici meseca novembra.

Krutost boljševikov

Pariz, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Po poročilih iz Harbina so se sabotažni akti kmetov ob rusko-mandžurski meji, ki trajajo že dalje časa, poostrili že do očitnih revolt s središčem ob reki Zeja. Sovjeti so odredili odločne protiukrepe. ***Usmrčenih je bilo več kot 100 kmetov*, okoli 2000 pa je bilo aretiranih.**

Spopadi med komunisti

Stockholm, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Spor med švedskimi komunisti je včeraj zvečer povzročil nasilen napad. V prostore stranke je udrlo 50 radikalnih komunistov, ki so razbili vso opravo. Potem pa je prišla večina, ki se ne pokorava diktatu iz Moskve, in potisnila radikalne komuniste iz lokala. Radikali so skušali potem napasti še uredništvo lista stranke, pa so jih drugi pristaši stranke in policija pregnali.

Protižidovski izgredi

Budimpešta, 10. okt. (Tel. Slov.) Protižidovski izgredi so se danes nadaljevali na tehnični visoki šoli. V dvorano je vdrlo več tujcev, ki so izrinili židovske studente iz dvoran in nekatere tudi pretepli. Rektor je odredil, da se takoj zapro vsa vrata in da se smejo puščati v predavalne dvorane samo slušatelji po legitimiranju.

Delničarji odobrili fuzijo

Dunaj, 10. okt. (Tel. Slov.) Na danes napovedani seji upravnega odbora Creditanstalta je bilo odobreno poročilo ravnateljskega odbora o fuziji z Bodencreditanstaltom. Ravnateljskemu svetu so bila dana nadaljnja pooblastila za izvedbo fuzije potom zamenjave delnic v razmerju 1:4 in zvišanja glavnice Creditanstalta za nominalnih 30—40 milj. šilingov. To novo emisijo bo izvedel mednarodni sindikat pod vodstvom Rotschildove hiše. Avstrijska narodna banka bo Creditanstaltu prolongirala menične obveznosti Bodencredita. S posredovanjem narodne banke se je dosegel tudi inozemski kredit. Končno veljavni zaključek pogajanj je ugodno vplival na dunajsko borzo.

Italija se udeleži pomorske konference

Rim, 10. okt. (Tel Slov.) Oficiozno poročilo javlja, da so imeli Mussolini, Grandi in mornariški minister dopoldne prvo konferenco radi angleškega vabila na mornariško konferenco petih držav. Kakor se čuje, ni dvomiti, da ne bi italijanska vlada sprejela vabilo na konferenco, na kateri bo zastopal Italijo najbrže zunanji minister Grandi. Ravno tako je verjetno, da bo italijanska vlada med tem stopila v stike s francosko vlado, **da doseže skupno fronto v vprašanju podmornic.**

Gömbös postane minister

Budimpešta, 10. okt. (Tel. Slov.) Čuje se, da bo v kratkem demisijoniral dosedanji honvedski minister Csaky in da se bo njegov portfelj izročil znanemu madjarskemu nacionalistu Juliju Gömbösu, intimnemu prijatelju Horthyja in Bethlena, ki je bil že dosedaj državni podtajnik v honvedskem ministrstvu.

Izmišljen razgovor

Praga, 10. okt. AA. Neki inozemski listi so objavili tozadevni razgovor s predsednikom Masarykom, ki ga je objavil dr. Reinisch od madžarsko socialno-političnega urada. Uradno se ugotavlja, da predsednik Masaryk ni podal nobene izjave temu gospodu in da so vse vesti o njegovih izjavah glede na nekako revizijo mej povsem netočne.

Novi načrti Heimwehra

Dunaj, 10. okt. (Tel. Slov.) Na današnji seji socialne demokratske stranke je sporočil poslanec dr. Ellenbogen, da je zvedel, **da je Heimwehr za svoj politični puč določil nov termin meseca novembra t. l., ker bo do takrat radi odpora socialnih demokratov v parlamentu propadla ustavna reforma in bodo potem Heimwehrovci vrgli dr. Schobra.** Temu načrtu se bo socialna demokratska stranka odločno uprla.

Poraz Habibulaha

London, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Bombajski listi potrjujejo, da je Šavli kan, brat Nadir kana, zavzel Kabul. Habibulah je z letalom zbežal iz Kabula.

Poklic carskega svaka

Saarbrücken, 10. okt. (Tel. Slov.) Svak bivšega nemškega cesarja Aleksander Zubkov, ki je bil izgnan iz Nizozemske, Belgije, Francije in Luksemburga, se hoče nastaniti v saarskem ozemlju, kjer hoče otvoriti nočni bar in je prosil vlado, da se mu dovoli bivanje.

V konkurzu njegove soproge bo prišla na dražbo v Bonnu palača bivše princezinje Schaumburg-Lippe, v kateri se nahaja tudi mnogo dragocenih podedovanih predmetov stare matere angleške kraljice Viktorije. Zato se bo dražbe udeležil tudi odposlanec angleškega dvora, da nakupi te predmete.

Za neodvisnost Filipinov

Newyork, 10. okt. (Tel. »Slov.«) V carinski debati v senatu je predlagal senator King, da se proklamira neodvisnost Filipinov. Predlagal je, da se skliče narodna skupščina na Filipinih, ki naj imenuje vlado, Amerika pa naj potem pozove tuje države, da priznajo novo politično stanje. Ameriške čete bi imele pol leta po proklamaciji zapustiti otoke. Predlog je bil odklonjen s 45 glasovi proti 36 glasovom, o njem pa se bo ponovno razpravljalo v zimskem zasedanju senata.

Belgrajske vesti

10. oktobra.

Deputacija iz Kočevja, katero vodi bivši oblastni poslanec župnik **Eppich**, se mudi v Belgradu. Deputacija je intervenirala v prosvetnem ministrstvu radi nemških ljudskih šol.

Prometno ministrstvo je odobrilo za izvoz oglja iz naše države zmanjšanje tarif v višini tarifne postavke št. 24.

Novi zakon, s katerim se ureja meja mesta Belgrada in njegove okolice, je danes izšel. Istotako je izšel zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o notranji upravi.

Glavno ravnateljstvo rudnikov se bo te dni preselilo v rudarsko ministrstvo, tako da bo ministrstvo z obema glavnima ravnateljstvima združeno v enem poslopju.

Predsedstvo vlade je izdalo uredbo o izvedbi zakona glede prenosa poslov na banovine.

V rudarskem ravnateljstvu se je danes vršila **važna konferenca** med zastopniki rudarskega ravnateljstva in prometnega ministrstva glede nakupa premoga iz državnih rudnikov za železnice.

Zadnja poročila

Slovaki po Tukovi obsodbi

Praga, 10. okt. (Tel. »Slov.«) V stalnem parlamentarnem odboru, ki posluje v času po razpustu parlamenta do novih volitev, se je oglasil poslanec slovaške ljudske stranke dr. Buday, ki je izjavil, da je razsodba v Tukovem procesu povzročila med Slovaki veliko razočaranje. Take razsodbe ni pričakoval nihče, niti najhujši nasprotniki. Odprl se je velik prepad med Čehi in Slovaki. Vendar Slovaki svojega boja za slovaško avtonomijo nikakor ne bodo smatrali za boj proti češkoslovaški državni misli.

Rudarsko gibanje v Angliji

London, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Poseben odbor angleškega ministrstva je imel daljšo konferenco z zastopniki rudarskih delavcev o delovnem času v angleških rudnikih. Po konferenci z lastniki rudnikov, ki se bo vršila v angleškem delovnem ministrstvu, bo angleški kabinet dne 15. oktobra obširneje razpravljal o tem problemu.

MacDonaldova pot in Francozi

Pariz, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Francoski listi odgovarjajo danes angleškim listom radi očitka neiskrenosti glede razorožitvene konference in pišejo, da ima angleška vlada sama, ki z washingtonskimi dogovori samo meče svetu pesek v oči, le malo interesa na tem, da se uveljavi londonska konferenca. »Intransigeant« piše, da je Macdonaldova pot v Ameriko samo ekstratura brez vsakega političnega pomena.

Doumergue v Belgiji

Pariz, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Predsednik republike Doumergue se je danes dopoldne v spremstvu Brianda odpeljal v Bruselj. Belgijski kralj jima je poslal poseben salonski voz.

Bani - v zgodovini

Naslov bana za visokega državnega dostojanstvenika so imeli do 12. stoletja le Hrvatje. Beseda ban je najbrže avarskega (morda tudi perzijskega) izvora in sicer iz besede bajan (v grških virih 10. stoletja: boanos, boeanos). Začetek banske časti je treba iskati na ozemlju Krbave in Like, zakaj po sporočilih Konstantina Porifirigeta je ban upravljal le te pokrajine hrvatske države in so se ostanki Avarov do 10. stoletja obdržali le še tamkaj. Lika in Krbava sta tvorili v hrvatski državi posebno oblast, katero je v imenu hrvatskega vladarja upravljal njegov namestnik — ban.

Že v 11. stoletju je pomenil ban pri Hrvatih najvišjo čast in državno dostojanstvo za kraljem. Ban je bil tedaj namestnik kralja sploh v vsej državi. O tedanjih funkcijah banov ni znano nič podrobnejšega. Ko so madjarski kralji postali tudi hrvatski kralji, je banska čast ostala nadalje, tako, da je bil ban kraljev namestnik v hrvatski kraljevini. Spočetka je bil samo en ban, toda že koncem 12. stoletja je bil imenovan poseben ban za Slavonijo, poseben pa za Hrvatsko in Dalmacijo. Večkrat pa je bil za vse tri dežele imenovan en sam ban. Če sta bila dva bana, je bil odličnejši slavonski, vendar pa mu hrvatski ni bil podrejen. Od 16. stoletja dalje se je dogajalo, da sta bila za isto pokrajino imenovana po dva bana, ki sta si delila funkcije. Če je bilo bansko mesto izpraznjeno, je hrvatski sabor predlagal kralju nekaj kandidatov, izmed katerih je kralj imenoval bana. Pozneje v osemnajstem stoletju je sabor smatral to za staro pravico in je smatral vsakega bana, ki ga ni sabor predlagal, za nezakonitega. Kralj je imenoval bane po svojem preudarku in ni bila ta čast niti dosmrtna niti dedna. Samo v enem slučaju poznamo izjemo. Koncem 13. stoletja je dobil dosmrtno bansko čast v Hrvatski in Dalmaciji Pavel Šubić. Šubići so bili kot bani pravi suvereni. Po pravilih pa ban ni bil dolgo v službi. Petletno izvrševanje banske oblasti je bilo zelo redko.

Bani so se imenovali tudi bosanski vladarji v 12., 13. in 14. stoletju. V poznejših časih poznamo še bana v srbski Mačvi in v Severinu, v 13. stoletju pa tudi v Dubrovniku, kjer je ban pomenil višjega mestnega uradnika.

Zato si lahko pomislimo, da bodo jugoslovanski bani imeli izredno visoko stališče in samostojen delokrog.

Naša ljudska visoka šola

Institucija ljudskih visokih šol je že stara in visoko razvita zlasti na severu in na zapadu. To je velevažen kulturni činitelj vsakega naroda, ker posreduje višjo izobrazbo najširšim ljudskim plastem, ki sicer nimajo prilike obiskovati višjih šol. Zlasti Dance, kjer je z najrazličnejšimi ljudskimi visokimi šolami vprav prepredena vsa dežela, je ta ustanova dvignila med najnaprednejše narode sveta.

Pri Slovencih se je pravtako že ponovno pojavila želja po ustanovitvi ljudske visoke šole. Izvršenih je bilo že tudi par tozadevnih poizkusov, ki so pa zamrli že kmalu po rojstvu, ali pa kvečjemu životarili nekaj let bolj ali manj klavrno življenje. Pač pa imamo na tem polju tudi pri nas že dlje časa prav dober nadomestek, ki izvršuje že več let precejšnjo mero nalog ljudskih visokih šol. To je ustanova **prosvetnih večerov** v okviru naših Prosvetnih zvez. Pričeli so se v Ljubljani pred petimi leti in temu zgledu so potem sledili tudi Maribor, Celje i. dr. Lokalni naši prosvetni odbori sestavijo za vsako zimo dobro premišljeno serijo zanimivih tedenskih ljudskih predavanj. Strokovnjaki iz vseh polj in panog skušajo ob tej priliki posredovati občinstvu v lahko umljivi obliki najnovejše izsledke znanosti, vmes pa pridejo na svoj račun tudi oni, ki jih zanimajo potovanja po tujih deželah, domača pesem in običaji, važni dogodki itd. Po današnjih izkušnjah sodeč, se je ustanova teh prosvetnih večerov že splošno ukoreninila in priljubila, kajti obnesli so se povsod jako dobro.

Glede na vsa ta dejstva stopa naša Prosvetna zveza tudi letos pred ljubljansko občinstvo s serijo prezanimivih in aktualnih predavanj, ki bodo gotovo pritegnili v belo dvorano Uniona še nov in širši krog poslušalcev nego prejšnja leta. Sezono otvori v petek zvečer dr. Ahčin s predavanjem o »Panevropskem gibanju«, s katerim so se začele uradno pečati že vodilne evropske države in ki nas vodi do Združenih držav Evrope in s tem do trajnega miru. Najmočnejše so zastopana v letošnjem programu potopisna predavanja, pri katerih nas bodo vodili dr. Šarabon s Zeppelinom okrog sveta, dr. Stanovnik na motorju iz Rima v Prago, A. Pintar na svetovno razstavo v Barcelono, prof. Mlakar po romantični Švici, ing. Eiselt med Poljake, V. Zor k svetovno znanim pasijonskim igram v Oberammergau, prof. Šarabon po gorskih železnicah v Alpe, a prof. Breskvar celo na luno in na Mars. Velezanimivi obetata biti tudi obe zgodovinski predavanji, to sta Brodarjevo o prazgodovinskem človeku in dr. Tominčevo o ženi v zgodovini. Neosvobojeni Slovenci se nam predstavijo letos s svojo pesmijo in sicer Korošci z narodno pesmijo iz Roža, Primorci pa s svojim priljubljenim Volaričem, razen tega bo pa govoril še dr. Vurnik splošno o naši narodni pesmi in sliki, a dr. Stele seznani najširše občinstvo z mojstrom Plečnikom, ki pred našimi očmi oblikuje novo Ljubljano s toliko ljubeznijo in umetniškim čutom. Nič manj zanimiva pa ne bodo tudi vsa ostala predavanja, med katerimi opozarjamo zlasti na literarni večer, pri katerem bero svoja dela Fr. S. Finžgar, pisateljica Kmetova in pesnik Pogačnik, dalje na prof. Bernotovo, ki nas povede med naše planinske cvetice in živali; Erjavčevo, ki nas pod naslovom »Od česa Slovenci živimo?« seznani s socialno strukturo slov. naroda in na Hafnerjevo, ki nam popiše veličastne svetovaclavske dneve v zlati Pragi.

Skratka: program je izredno pester in zanimiv, predavatelji skoro vsi znani in priznani, a večino predavanj bodeta tudi letos spremljala skioptikon in film. Prepričani smo zato, da bo letos bela dvorana Uniona vsak petek še bolj napolnjena nego prejšnja leta. Vstopnina je namreč minimalna: sedeži so po 3 Din, stojišča po 2 Din, vojaki in dijaki pa plačajo po 1 Din.

Podružnica
JULIO MEINI d. d. v Ljubljani
Šelenburgova ulica 3
vljudno vabi
vse svoje cenjene odjemalce ter njih rodbine, prijatelje in znance
k poskusnemu kuhanju kave
ki se vrši v petek dne 11. oktobra (celi dan)
Vsak gost dobrodošel!

Slovenci na Dunaju

Dunaj, 8. oktobra.

»Slovenski krožek na Dunaju« je pričel svoje prihodnje poslovno leto preteklo nedeljo z večjim družabnim večerom. Dasi še ni tukaj večine akademikov, smo s tem večerom zadovoljni. Pričakujemo pa zanaprej, da se prikaže v krožku vsak slovenski akademik, kakor hitro pride zopet ali prvič na Dunaj. Uspeh oklica v slovenskih listih se že pozna. — Zato prosimo vse rojake v domovini, da nam pomagajo v smislu tistega dopisa. Kdorkoli je na Dunaju in ga poznate, napotite ga v naš krožek. Tu ostane za vedno naš in bo pomagal našemu edinemu društvu do živahnejšega delovanja. — Marsikdaj čujemo iz ust, zlasti žensk, da se tu dolgočasijo. Naj bo v krožku še tako živahno, ali one se dolgočasijo. Takim je pač težko pomagati, kajti težko si je misliti, kaj prav za prav od krožka pričakujejo. Toda že stara poslovica pravi: Kdor veliko nudi, vsakomur nekaj prinese. — Za tako delovanje je pač potreba veliko delavcev, ki oskrbujejo jako pisan program. Za to pa so poklicani v prvi vrsti naši akademiki. Zato prosimo vse, naj nam pomagajo, da se ne bo zlasti nobeni članici zdelo v krožku dolgočasno.

Z veseljem opazujemo, da se v krožku oglaša zlasti starejša inteligenca, ki prihaja za več ali manj časa na Dunaj. Zdaj imamo tu kar štiri slovenske zdravnike iz Ljubljane, ki se na Dunaju specializirajo za zobozdravnike, in vsi so redni in vztrajni gostje našega krožka. Vsakdo njih že s samo navzočnostjo pospešuje delo našega krožka.

Poleg raznega zabavnega programa je razveselil vse navzoče naš operni pevec g. Ado Adrijan z raznimi našimi krasnimi pesmami. Občudovali smo njegov obsežni in prekrasni tenor in pa njegovo umetniško višino. On poje v tukajšnjem gledališču »an der Wien« in nastopa v velikih vlogah, pa žanje veliko pohvale in slave. Upamo, da ga bo naš krožek še često poslušal, zlasti na prihodnjem velikem koncertu.

Rojakom, ki prihajajo na Dunaj, priporočamo največjo dunajsko restavracijo Goesserbräu v Elisabetstrasse nasproti Operi. To je najbrž največja in najboljša restavracija. V podzemlju je šest velikih dvoran in več manjših prostorov za vse okuse. Cene so tu jako zmerne, nekako take, kakor v ljubljanskem Unionu. — Interesantno je, da tu gospodinji vrla Slovenka, gospa Berta Petter, doma iz znane rodoljubne družine dolgoletnega gostilničarja in narodnega borca g. Grudna na Nabrežini. — V tej restavraciji je vedno na hrani nekaj naših vrednih akademikov, ki jih priporoča vrli rojakinji predsednik Slovenskega krožka. Tudi zdaj so tam trije brezplačno preskrbljeni z dobrim obedom. — Ko je bila na Dunaju »Glasbena Matica«, je bila polovica članov tu na hrani, v popolno zadovoljstvo. Zato pa to restavracijo najtopleje priporoča vsem rojakom — A. G.

Dve nesreči v Zagorju

Dve uri v rovu živ pokopan.

Zagorje, 10. oktobra.

Včeraj je v rovu Kotredežu zasulo zidarja Ivana **Goriška.** Delal je strop v novem rovu. Mislil je, da je strop zadosti močan, pa je nenadoma padlo tramovje in prst ter zid nanj, ter ga zasulo. Dva tovariša sta pravočasno odskočila. Gorišek pa je bil popolnoma zasut. Dve uri je bil živ pokopan. Rešili so ga delavci. Prvo zdravniško pomoč je dobil v rudniški kopalnici. Sedaj leži v rudniški bolnici. Poškodovano ima levo nogo; kost ni zlomljena. Drugje pa ne čuti bolečin. Upa, da bo v par dneh že mogel v Polšnik, kjer ima ženo, dva otroka in malo posestvice. Seveda peš ne bo mogel. Moral bo z vlakom, avtomobilom in vozom.

•

Dne 9. oktobra se je v Kisovcu, kjer kopljejo v hribu Borovniku pesek za zasipanje prostornine, odkoder vzemajo premog v rudniku, ponesrečil delavec Ivan **Javoršek.** Delal je v skalah pa se je nad njim vsled dežja odtrgala skala. Ko je slišal pok, se je ozrl in videl, da se nad njim ruši skala. Ustrašil se je tako, da je od strahu padel po skalah, se valil navzdol in spodaj obležal nezavesten. Nesli so ga v rudniško bolnico v Toplicah, kjer leži, kakor upamo, že izven največje nevarnosti.

Med 7 prednostmi ena:

Vsebuje terpentin!

Najbolj gotovo znamenje dobro oskrbovanega perila je, da diši kot svež gozdni zrak — dokaz, da pravo francosko terpentinovo olje vsebuje

»Schichtovo Terpentinovo Milo«

Graška „Čitalnica" pred koncem?

Gradec, 8. oktobra.

Čitalnica, ki je že skozi dolga desetletja matica slovenskega življa v Gradcu, je pod najtežjimi prilikami vzdrževala svoje lokale in knjižnico v prosto uporabo vsem, ki so se zanimali za slovensko besedo.

Gojenje materinščine je od svojega postanka sem, smatrala za prvo narodno dolžnost, kajti vedela je, da le popolno znanje materinščine vodi do naših najboljših in najčistejših narodnih vrednot. S tem delom ni prenehala niti med svetovno vojno, v dobi najbrezobzirnejšega zatiranja. Posamezni njeni člani so imeli težko nalogo obiskovati slovenske ranjence v graški bolnišnici, jih tolažiti v trpljenju in jih po možnosti oskrbovati s slovenskimi časopisi in knjigami.

Če v najkrajšem času ne bo pomoči iz domovine, bo Čitalnica prisiljena zapreti svoje lokale. Ministrstvo prosvete, ki se je uverilo o velikem kulturnem delu, ki ga vrši graška Čitalnica med našim elementom na tujih treh, ji je naklonilo mesečno podporo, ki pa je za nove razmere — po uveljavljenju najemninskega zakona — preborna.

Tat v cerkvi

Trbovlje, 10. oktobra.

Zelo je Trboveljčane v sredo popoldne razburil glas, da so v župni cerkvi oropane nabiralne skrinjice, v katere mečejo verniki milodare. Tatvina se je zgodila v poldanski uri, v času, ko cerkvenik v zvoniku zvoni poldne. Tat je moral nesti lepo vsotico denarja, ker se iz pušic že ves mesec ni pobral denar.

Tatvino je zapazil popoldne ob 1 cerkvenik, ko je imel opravka v cerkvi. Zapazil je pri oltarju sv. Križa, da skrinjica ni v redu. Ko je v strahu šel bližje, zapazi, da je tat s silo odprl ključavnico. Cerkvenik gre nato pogledat k skrinjici, ki visi pred podobo sv. Antona. Tu pa sploh skrinjice ni bilo več. Iskal jo je po vsej cerkvi, a je ni našel. Šele pri stranski kapeli Matere Božje je slučajno našel skrinjico v Molovem vrtu — razbito. Tatvino je seveda takoj javil g. župniku, ki je o tatvini obvestil orožništvo. Na sumu je neki moški, ki je hodil opoldne okoli cerkve in je tudi poznan. Orožništvo ga zasleduje in je upati, da ga aretirajo.

Ne mučite svojih otrok z ribjim oljem, ampak dajajte jim

JEMALT

ki ima zelo prijeten okus in vonj, otroci pa ga radi jemljo kot kako slaščico. Dobiva se v vseh lekarnah.

Vendar prijet kolesarski tat

V TREH TEDNIH UKRADEL ŠEST KOLES.

Ljubljana, 10. oktobra

Odlika ali pa tudi slaba lastnost tatov koles je ta, da jih je prav težko izslediti in prijeti. Le od časa do časa se posreči policiji prijeti katerega teh tičev. Enega je prijela te dni.

V Kolodvorski ulici je bil pred dnevi aretiran 50 letni Jože Lavrinec z Jesenic. Osumljen je bil, da je dne 3. t. m. ukradel gostilničarju Veselu v Hrenovi ulici kolo. Mož je spočetka trdil, da ga tistega dne sploh ni bilo v Ljubljani in da kolesa Veselu ni ukradel. Imel pa je tat smolo, zakaj padel je v roke okr. nadzorniku M. Močniku, ki je že star strokovnjak v zadevah kolesarskih tatov. Ta se je takoj odpeljal na Jesenice in tam ugotovil, da je Lavrinec pred tremi tedni ukradel v hotelu »Triglav« kolo in ga prodal nato na Brezjah za 250 Din.

Dne 23. sept. je ukradel zopet kolo in ga zastavil v Domžalah za 100 Din. Nekaj dni pozneje je ukradel v Mengšu izpred gostilne Florinc tretje kolo. Prodal ga je v Novem mestu za 310 Din. Četrto kolo je ukradel na Klancu pri Komendi. Tudi tega je kmalu nato prodal v Kranju za 250 Din. Prvega tega meseca je ponovno ukradel v Kebrovi gostilni v Domžalah 1700 Din vredno kolo. Prodal ga je v neki vasi pri Celju. Šesto kolo, no, je ukradel v Veselovi gostilni pri »Soderku« v Hrenovi ulici. Lavrinec je prvih pet tatvin koles priznal, šeste pri Veselu pa noče priznati, čeprav ga je Vesel pri konfrontaciji spoznal za pravega tatu. Troje koles je policija že zaplenila novim lastnikom.

Velikopoteznega tatu, ki je v treh tednih ukradel šest koles, vsaj toliko so mu jih dokazali, že ima v rokah sodišče.

★ **Ljudje, ki trpe na hudem zaprtju** in jih vrhu tega muči preobilica krvi v spodnjem delu telesa, valovanje krvi proti možganom, glavobol in utripanje srca ter trpe na obolenjih sluznice debelega črevesa, ranitvi istega, hemeroidih in tvorih, jemljo zjutraj in zvečer četrtinko naravne »**Franz-Josef**«-grenčice. Vodilni zdravniški kirurgičnih zavodov izjavljajo, da so z najboljšim uspehom uporabljali »**Franz-Josef**«-vodo pred in po operacijah. »**Franz-Josef**«-grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Cenj. učiteljstvu

nudim največjo izbero krasnih damskih plaščev, oblek, zimskih sukenj in trenchcoatov.

Olajšana plačila brez povišanja cen

FRAN LUKIČ - STRITARJEVA ULICA

Koledar

Petek, 1. oktobra: Aleksander Sauli.

Osebne vesti

= *Časlna občana.* Iz Špitaliča pri Konjicah: Občinski odbor Tolsti vrh je imenoval soglasno za svoja časlna občana: vlč. g. Ivana Goričana, župnika v Špitaliču, ob 20-letnici plodonosnega delovanja v prid občine, in g. svetnika ing. Jos. Zidanška, oblastnega kmet. referenta v Mariboru, tukajšnjega rojaka, v priznanje izrednih zasług za občino na gospodarskem polju. Odlikovanca sta ob sprejemu krasnih diplom darovala za domače občinske ubožce: g. župnik Goričan I. 1000 Din, g. svetnik ing. Jos. Zidanšek 200 Din. Obema odlikovancema k temu imenovanju najiskrenejše častitamo!

= **Iz vojaške službe.** XXIV. razred inženjerske podčastniške šole »Kralja Petra Velikega Osvoboditelja« so dovršili med drugimi sledeči podnaredniki gojenci in sicer z odličnim uspehom: Emerik Habič in Franc Drozg; s prav dobrim uspehom: Avrelij Klementi, Stanislav Trampuš, Josip Petrič, Ivan Šlehta, Ernest Kani, Viktor Miklavčič, Štefan Vedernjak, Franc Velšt, Josip Kastelic, Ladislav Budak, Ernest Šatovič, Zvonimir Kos, Alojzij Repnik in Milan Pavlič in z dobrim uspehom: Alojzij Perdan, Anton Čadež, Alojzij Roje, Alojzij Božič, Alfonz Herman, Ivan Margetič, Miljutin Očišnik, Rudolf Pirc, Avguštin Pavlič, Franc Sluga, Lambert Mihler, Anton Fabič in Milan Jakšič.

Novi grobovi

† Ga. Frančiška Karba, soproga poštnega uvaničnika, je 10. oktobra umrla v splošni bolnišnici. Pogreb bo danes 11. t. m. ob 3 popoldne. N. p. v m.!

† V ljubljanski bolnici je umrla v sredo gospa Josipina Zakrajšček, rojena Verce, učiteljica v pokoju. Pogreb bo danes ob pol 2 popoldne. N. p. v m.!

Mala kronika

★ **Veliko dela povzroča vsaki upravi naročnik, ki redno ne poravnava svojih obveznosti napram listu. Prosimo cenjene naročnike, naj to blagohotno upoštevajo. Položnice so bile priložene nedeljskemu »Slovencu«.**

★ **Prva potniška letala na progi Belgrad—Dunaj.** Zračni promet naše države je napravil dne 9. oktobra zopet velik korak naprej, mesti Belgrad in Zagreb pa sta postali na mah važni središči evropskega letalskega prometa. Dne 9. t. m. ob 10.10 dopoldne je prišel v Zagreb prvi avion nove letalske zveze, ki bo vezala Dunaj preko Gradca in Zagreba z Belgradom. Avion je last družbe Avstroflug in je tipa Junkers. Z Dunaja v Zagreb je letalo prišlo v dveh urah in 40 minutah. Poleg pilota in mehanika sta prišla z njim še direktor Avstrofluga Deutelmosel in spremljevalec Hermann. V Belgrad je letalo prišlo ob 13.20. Prvo letalo iz Belgrada na Dunaj je odletelo ob 12.30. Vodil ga je pilot Striževski z mehanikom, z njim pa so leteli še direktor Društva za zračni promet Sondermajer, pilot Nikitin in Čeda Dimitrijević. Ob 1.10 popoldne je letalo priletelo v Zagreb ter po 25 minutnem odmoru odletelo v Gradec, kamor je prišlo ob 2.45, na Dunaj pa ob 4.30. Iz Belgrada na Dunaj je letalo potrebovalo torej točno šest ur. Naše letalo je last Društva za zračni promet »Aeroput« in je tipa »G. H.«. Letala bodo vršila zračni promet med Dunajem in Belgradom vsak dan, razen ob nedeljah. Družbe, ki oskrbujejo ta promet so Avstroflug, Aeroput in francoska Cidna.

★ **Prvi sneg po hribih.** Na Kumu, Mrzlici in Sv. Planini je v noči od srede na četrtek pobelil vrhove prvi sneg. Bil je veselo pozdravljen danes zjutraj od mnogih, ki se pečajo s športom, a večini prebivalcem se je pa zasenčil obraz s skrbjo, kaj nam prinese letošnja zima.

★ **Zločin?** Na kamniški občinski vesti pri Mariboru so našli zmrcvarjeno truplo posestnika Rudolfa Kanclerja iz Sv. Križa nad Mariborom. Na sencih in temenu ima več težkih ranitev, prizadejanih s topim orodjem. Očividno gré za zločin in se tozadevno vrše obsežne poizvedbe.

★ **Vprašanje banske palače v Novem Sadu.** Mesto Novi Sad je bilo z novim zakonom o razdelitvi države v banovine odlikovano s častjo, da je postalo glavno mesto donavske banovine. Ker se pa mora organizacija novih banovin v teku dveh mesecev izvršiti, je postalo vprašanje nove banske palače prav važno. Župan Novega Sada dr. Borota bo te dni odšel v Belgrad, da se z ministrskim predsednikom domeni o rešitvi tega vprašanja. Mesto je bilo namreč pozvano, naj osebno poroča ministrskemu predsedniku, če razpolaga s kakim primernim poslopjem. Mesto je pripravljeno takoj preskrbeti primerne prostore, ki pa bodo le začasni. Za prihodnje pa namerava zgraditi veliko poslopje za palačo donavske oblasti.

★ *Pijani cigani napadli kolesarja.* Sedaj je čas trgatve, ljudje pijejo mošt, ki ima tudi svojo »moč« in rad upijani ljudi, tako, da imajo oblasti na vseh koncih in krajih sitnosti z ekscesi v pijanosti. O enem takem slučaju poročajo iz karlovške okolice. Tam raste mnogo trte »direktor«, in »direktorjev« mošt naravnost porazno vpliva na one, ki ga pijejo, tako, da nekateri v pijanosti kar blazne. Posebno strast za pitje »direktorjevega« mošta pa imajo tamkajšnji cigani. Ti so v pijanosti izredno bojno razpoloženi. Tako je ciganska družina, katere »kapetan« je Marko Hudorovič, napravila v pijanosti krvav napad. Cigani so napadli tesarskega mojstra Ivana Paulija, ki se je mimo njih vozil na kolesu. Cigani so ga večkrat zabodli z nožem in težko ranili. Policija je aretirala vso cigansko tolpo, njihovega »kapetana« Marka Hudoroviča pa je izročila sodišču. Prebivalci karlovške okolice sedaj splošno zelo irpe radi nasilnosti pijanih ciganov.

★ **V Uradnem listu** št. 100 od 9. oktobra t. l. je objavljen »Zakon o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja« (Službene novine z dne 4. in 5. oktobra 1929), dalje »Zakon o povračanju, pobiranju in storniranju vozninе in ostalih pristojbin na državnih železnicah (Sl. novine z dne 30. septembra 1929) in »Zakon o praznikih« (Sl. novine z dne 5. oktobra 1929).

★ *Nemško-slovenski slovar*, ki sta ga sestavila dr. Fr. Bradač in dr. Janko Šlebinger, založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, velja vezan po subskribcijski ceni Din 96.—, je najpopolnejši in najcenejši slovar, ter se odlikuje po svojem bogatem zakladu, popolni terminologiji in točnem nemškim oblikoslovjem, česar nimajo drugi slovarji.

*

★ **Intenzivno delo** zahteva intenzivno hrano. Ovomaltine vsebuje v koncentrirani obliki vse redilne snovi, ki služijo kot izvor telesne moči.

★ **Opozarjamo** na razglas licitacije o razpisu del za adaptacijo žrebčarne na Selu.

KINO LJUBLJANSKI DVOR

Premijera iz nižin življenja

Podzemski svet

Evelin Brent I. v. Sternberg

Ob 4., 1/4 na 7., 1/2 8., 9 uri. Telefon 273g

Nesreča ne počiva

— **Smrtna nesreča pri gradbi okr. ceste Št. Ilj—Polzela.** Iz Št. Petra pri Velenju. Dne 3. oktobra popoldne je pri streljanju kamenja ponesrečil delavec Val. Navršnik iz Št. Ilja. Naboj se ni vžgal. Ko je Navršnik s težkim svedrom naboj popravljal, se je ta nepričakovano vžgal in vrgel sveder delavcu v vrat. Z avtomobilom je bil ponesrečeni prepeljan v celjsko bolnišnico, kjer je 8. oktobra umrl. Težki sveder mu je predrl sapnik in tudi operacija ga ni mogla rešiti. Bil je priden in vesten delavec, vajen streljanja v kamnolomih, pa majhna neprevidnost ga je spravila v grob.

Ljubljana

Kaj bo danes?

Opera: Zaprto.
Drama: Zaprto.
Kino Ljubljanski dvor: Podzemski svet.
Lekarne: Nočno službo imajo: Mr. Trakoczy ded., Mestni trg 4 in Mr. Ramor, Miklošičeva c. 20.

Meščani!

Dne 12. in 13. t. m. proslavi mesto Ljubljana 120 letnico, odkar je bil izdan ukaz o ustanovitvi Ilirskih dežel z glavnim mestom Ljubljano.

Vabim prebivalstvo mesta Ljubljane, da okrasi ob tej priliki svoje hiše z državnimi zastavami ter da mnogobrojno sodeluje pri teh slavnostih.

V Ljubljani, dne 10. oktobra 1929.

Župan:
Dr. Dinko Puc s. r.

Ljubljana v temi

Ravnateljstvo mestne elektrarne sporoča: Notica v »Slovencu« št. 231 z dne 10. oktobra ni točna. V temi so pogosto vsa mesta tako Jugoslavije kakor inozemstva. Pred kratkim je bilo v temi mesto Zagreb. Napake so se pokazovale v vseh centralah in omrežjih ter se bodo še. Važno je ob takih prilikah, v katerem času je obrat zopet v redu vzpostavljen. Včeraj se je to izvršilo tekom 20 minut, kar je za večjo napako zelo hitro.

Ljubljana ima 32 let staro kabeljsko omrežje. Od strojev tudi že obratujejo dva po 32, eden 30 in največji 24 let. Življenjska doba strojev in kabljev poteka, zato se bodo napake pogosteje kazale. Naša naloga pa bo tako napako čimprej odpraviti in čimveč preklapljati iz istosmernega na trofazni.

Tudi so vse ceste bile prekopane in kablji, kljub našim vednim opominom, pri prelaganju večkrat udarjeni. Ako smo napako opazili, smo jo takoj odstranili. Mogoče so napake še na kabljih, ki se pa še niso pokazale ter potrebujemo več časa, da najdemo napako v kabelskem omrežju, ki je med seboj vezano. Naša skrb bo, da bomo napake odpravili.

Pretirana je trditev, da ni gorela niti ena žarnica v mestu, pač je pa vsa trofazna stran imela tok, prekinjen je bil samo na istosmerni strani.

Trditev, da elektrarna ni bila zadostno pripravljena za slučaj, kakršen je bil v sredo, ne drži. Nasprotno je elektrarna imela v centrali vse avtomate v redu ter bi lahko oddajala več, kakor je kdaj do sedaj. Res je, da smo staro stikalnico preuredili in je mogoče, da je kak avtomat prej izklopil, kot je nastavljen, kar pa ni krivda elektrarne ter se take napake ob preuredbah naprav povsod lahko dogajajo.

Preskusiti in pravilno nastaviti pa je mogoče take avtomate le pri dovolj močnih obtežbah, kar je pri nas v večerni uri.

*

⊙ **Vreme v Ljubljani** je bilo včeraj hladno. V sredo in čez noč do včeraj zjutraj je padlo vsega skupaj 63 mm dežja. Ta je ozračje tako ohladil, da je včeraj zjutraj toplomer kazal le 4.9° C, najvišja toplota čez dan pa je bila 10.8° C. — Deževalo je tudi po drugih mestih države, vendar toplota nikjer ni tako padla. Maribor je imel 19° C, drugod pa povsod čez 20° C, v Skoplju celo 27° C.

V odločilnem trenutku

nas zapusti prožnost, glavobol onemogoči jasno misel.

Pyramidon Tablete

odstranijo bolečine in glava postane bistra. Zakonito zavarovano ime „Pyramidon" jamči za pristnost in vrednost.

Pristne samo v originalnem zavoju „Meister Lucius".

⊙ **Odbor za proslavo 120 letnice Ilirije oživljene** v Ljubljani vabi vse Slovence, da se udeleže v velikem številu prireditev, ki se vrše v soboto 12. in v nedeljo 13. t. m. v Ljubljani. Razen oficijelnih osebnosti ni odbor pošilja! nikakih vabil, temveč vabi tem potom vse občinstvo v Ljubljani in širom Slovenije.

⊙ **Spomenik Iliriji že dograjen.** Ves dvom in bojazen Ljubljančanov, da spomenik Iliriji ne bo pravočasno dograjen, sta razpršena. Včeraj so postavili na spomenik zadnji marmorni kvader ter pritrdili obe bronasti figuri na spomenik: glavo Ilirije in glavo Napoleona. Manjka samo še grb Ilirije na vrhu ter granitni robnik okrog spomenika, za kar je pa tudi že vse pripravljeno. — Knežji zid so »sfriziralí« še od zadaj. Urejen bo tudi dohod na zid. Zid je dobil včeraj nov okrasek. Po domisleku arh. Plečnika so postavili na zid velike in ločene betonske kocke, tako, da izgleda zid kakor obzidje kake srednjeveške trdnjave. Stvar je izzvala med občinstvom srdito debato, zlasti inteligentje se srdito prepirajo, ali je to okusno ali ni! Postavljeni so tudi že številni mlaji za zastave in obenem je skoro že dovršena arkada za spomenikom. Za slovesnost v nedeljo je torej do malega že vse pripravljeno, da bo potekla kar najlepše. Odbor za slovesnost pa sedaj mučí samo še ena skrb: ali bo lepo vreme v nedeljo, ali ne.

⊙ **Nocoj ob osmih** se prično prosvetni večeri v Unionu. Na dnevnem redu je predavanje dr. I. Ahčina: **Panevropsko gibanje.** Predavanje pojasnjujejo številne skioptične slike, v katerih se nam predstavljajo vodilne osebnosti tega gibanja.

⊙ **Napoleonov večer.** V soboto, dne 12. okt. ob 20 se vrši v veliki dvorani hotela Union Napoleonov večer. Pri večeru sodeluje: članstvo ljublj. drame nad 20 oseb, muzika dravske divizijske oblasti 40 godbenikov, zbor Glasbene Matice v Ljubljani 100 članov in 60 mož broječa četa vojakov, sestavljena iz vojakov 40. in 42. pešpolka. Vsi sodelujoči nastopijo v kostumih Napoleonovega časa, katere sta dala na razpolago zagrebško in ljubljansko narodno gledališče. Predprodaja vstopnic za Napoleonov večer v Matični knjigarni.

⊙ *Obvestilo staršem Orličev*, ki so lani zahajali k telovadbi na učiteljišče, naj pridejo v telovadnico »Ljudskega doma« v soboto 12. oktobra ob tričetrt na dve popoldne, kjer se bo vršila prva telovadna ura v tekočem šolskem letu.

⊙ **Prošnja staršem!** Od mnogih strani smo bili naprošeni, naj opozorimo starše, da pri izprehodih vendarle nekoliko bolj pazijo na svoje otroke, ki se obnašajo po najlepših mestnih nasadih pogosto več kot brezobzirno, da ne rabimo hujšega izraza. Lomijo grmičje, teptajo travo, trgajo

---

Niko Kuret:

Dva tedna po Španiji

(Vtisi s poti ob priliki kongresa »Pax Romanae«.)

Z vsemi potrebnimi dokumenti v žepu in z znakom kongresa ter slovenskim trakom v gumbnici greva v spremstvu ljubeznivega Španca na ulico.

Dokaj lepo nemško govori. In kar samo po sebi pride, da se tikamo...

Rada bi svoje dinarje spremenila v pesete. Iščemo zato kako primerno banko.

V prvi:

»Dinaros? Yugoeslavia? No.«

Gremo naprej.

Druga:

Dinaros, Yugoeslavia.«

»?«

Nezaupno pogleda uradnik nas trojico, potem najine tisočdinarske bankovce. Vzame enega, ga gleda — pa vedno tisto stran, kjer je cirilski napis...

»Tega ne znam brati!«

»Prosim, obrnite!«

Obrača.

»Pa kaj je to?«

»Dinarji, iz Jugoslavije.«

Mož ne pozna Jugoslavije. Telefonira. Odkimuje.

»Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev,« dodajam.

Nič.

Preneumno! Tudi mož postaja nervozen. Druge stranke čakajo.

»Poglejte seznam tečajev!«

Španske borze: Belgrada nikjer.

»Poglejte kako drugo. Poglejte pariško!«

Gleda... Gledamo... Ljubi Bog, eto: »Servia«.

Mož pa pokonci. Čemu mu tega prej ne povemo? Kaj mu govorimo o neki Jugoslaviji?

»Ni to več Srbija — to je Jugoslavija, kraljestvo SHS...«

Zaman. Mož ne verjame, dokler potnega lista ne potegnem iz žepa in mu ne dokažem, da je res tako.

Končno zamenjamo naš bore denar: naš kurz doma osem in nekoliko, tu plačamo za peseto devet trideset...

Poslovila sva se od prijaznega Španca in sva se spustila v vrvež mesta. Srečno sva se preprašala do kolodvora.

V razbeljenem vagonu sva uredila svojo vnanjost. V sosednem oddelku sva pri istem poslu odkrila češke tovariše, med njimi znanca iz Krakowa.

A že naju je prišel iskat naš profesor. On in nemški študent sta silila k morju, čeprav časa ni bilo bogvekaj.

Po krasni Avenidi de la Libertad smo brez težave dospeli do sprehajališča ob obali (Paseo de la Concha). Mesto namreč leži ob zalivu, ki se radi školjčaste oblike zove Concha. Na desni ga meji polotok Monte Urguell, na levi Monte Igueldo. V sredini med obema leži Isla Santa Clara, tako da je idealni zaliv docela zavarovan.

»Perla del Oceano«, veliko, razkošno opremljeno kopališče s kavarno, jazzom in cvetjem, je naš cilj. Malo naprej se nahaja kopališče kraljevske družine (Caseta Real). Vsemu primerna je tudi cena za kopel... A smo je vsi potrebni.

Obala je idealna. Ves dan bi poležaval tu v solncu...

Toliko, da smo se osvežili. Že sedimo v taksiju, da laže najdemo skupno zbirališče za ogledovanje mesta.

Ah, to ogledovanje v skupinah...

*

K sreči nas ni preveč in hodimo bolj svoja pota.

Češka študentka, uslužbena v San Sebastianu, nas je bila prišla čakat. Upala je videti kakega rojaka. Radi najinih trakov je menila, da sva Čeha. Pa smo se začeli razgovarjati »slovanski«. Pridružilo se je še nekaj udeležencev in tako smo krenili po mestu.

Čehinja je naš cicerone.

Mimo stare Plaza de la Constitucion, kjer so se nekoč vršile bikoborbe in so še danes okna naokrog kot nekdanje lože označene s številkami, krenemo k stari gotski cerkvi San Vicente iz začetka 16. stoletja.

Na trgu nas obkoli deca. Prosjači za grozdje, za centime, skače, vpije in ne odneha. Jedva se ji iztrgamo.

Pot nas vodi proti Monte Urgullu. Spotoma si ogledamo baročno cerkev Santa Maria iz srede 18. stoletja s prebogato fasado.

Steza se dviguje. Pred nami se razteza San Sebastian in širi se Concha. In ko zavijemo na desno naokrog, se odpre še vsa plan Atlantskega oceana.

Gremo mimo razklanega skalovja pod vrhom, ki na njem čuva stari Castillo de la Mota. Tu so se 1813 bili trdi boji, ko so Španci z združenimi četami zavzeli grad in mesto. Padle angleške vojake so pokopali na licu mesta. V skale, ki štrle iz zemlje, so vdelane nagrobne plošče...

S planote na vrhu je krasen pogled na neizmerno ravan Atlantika. Nam nasproti onkraj zaliva se dviguje Monte Igueldo z ogromnima antenskima stebroma nove radijske postaje in z gospodujočo utrdbo Torre Igueldo.

Pozabljam na družbo, ki ji Čehinja navdušeno razlaga in opisuje potek bikoborbe.

Naslonil sem se na ograjo in se zazrl na morje in na košček pokrajine pod sabo.

To še ni Španija... Ne, drugače sem sanjal doma in spotoma. To je mednarodno kopališče in...

Španija šele pride. Šele na začetku smo.

Na povratku nas je zajel lahen dež...

*

V Kazinu nam je mesto priredilo »Vino de honor«. In ko je bilo solnce že zatonilo za meglami na obzorju, smo odrinili iz San Sebastiana.

Vlak in prtljago so nam čuvali spoštovanje vzbujajoči stražniki — »guardia civile« — z napoleonovskimi klobuki, zeleno suknjo, rumenim jermenjem počez in navskriž. s sabljo in karabinko...

Pozen mrak je že bil zagrnil porasle baskijske hribe, ki je mednje zavozil naš vlak. Z razgledom ni nič.

Zato v oddelku začenjamo ogledovati pobliže drug drugega. Dva molčeča, zelo prijazna Francoza iz Lila, brata. Hudomušno zroč, črn Švicar iz Basela. In midva. Kmalu smo si znanci in se lotimo mrzle večerje.

Celo obisk dobimo. Naš nemški profesor naju išče. Očividno se je nečesa spomnil. Prisede.

»Warten Sie!«

In nama zapoje — ali verjamete? Slovensko pesem!

»Zdajle sem se je bil spomnil. Moji starši so jo slišali nekoč na letovišču na vašem Gorenjskem. Sam seveda nikdar nisem bil tam. Pesem mi je pa od sile všeč. Zapojte jo!«

V zadregi se ne moreva brž spomniti besedila. Preveč nenadno je bilo prišlo in iz tujega grla!...

Potem pa jo le pogruntava.

Moj druže mora, hočeš nočeš, peti naprej profesorja pripravim, da potegne »čez«, jaz sam pa — basiram...

Sijajno smo jo zapeli. In koliko, kolikokrat smo jo še dali do Barcelone...

»Zvedel sem nekaj novega...«

Našemu profesorju se je smejal ves obraz in obljubiti sem mu moral prevod in izvirno besedilo.

Švicar je tiho navdušen: pozna nas. Ljubljano pozna in slovenske pevce je slišal v Bazlu...

Po hodniku se je bilo zbralo poslušalstvo »Slovenca sva iz Jugoslavije!«

»Dajte še!«

In je bil lep ta prvi večer, ko je naš vlak drvel v temo.

Kdo ve, kdaj je zavozil v Kastilijo.

*

Mimo starodavnega Burgosa in mimo Avile je šla ponočna pot.

Ko nas je predramil vsakega v drugi skrčeni legi po klopeh prvi jutranji svit, smo bili že sredi Guadarrame.

Divje granitne mase, hribi in doline z bornimi zelenimi šopi, pusta, brezupna pokrajina, kamor seže oko. Ni ga živega bitja in hiše v daljavi so redkost.

Vrhu vsega še oblačno nebo in zaspanost v udih.

A treba se je pripraviti. Kmalu smo v Escorialu in Madrid potem ni več daleč...

Vrstimo se pri umivalniku in kmalu se vrača dobra volja.

Vlak se ustavlja. El Escorial!

(Dalje.)

cvetke itd. Če bi n. pr. vsak pasant v tivolskih nasadih odtrgal en sam listič, bi bili že sredi poletja goli in suhi. Posledica take nebrižnosti od strani staršev napram svojim slabovzgojenim in razvajenim otrokom je seveda skrajna strogost paznikov, vendar ti ne morejo biti na sto krajih naenkrat. Naši nasadi, gojeni s toliko skrbnostjo in ljubeznijo, so last nas vseh in znak srčne kulture je, če tudi vsi nanje res pazimo.

⊙ *Večerni trimesečni gospodinjski tečaj* na gospodinjski šoli »Mladika« se začne v sredo, dne 16. t. m. Vpisovanje je v soboto, dne 12. t. m., popoldne in v nedeljo, dne 13. t. m. dopoldne. — Prednost za sprejem imajo mestne uslužbenke in žene mestnih uslužbencev.

⊙ **Tudi kostanj pobirati je tatvina.** Neki Leo z Viča, drugače nič dobro zapisan na policiji, se je napotil s svojo punčaro v Pevčev gozd Podsmreko in tam nabral 25 kg kostanja. Lastnik gozda je zvedel to in Leona naznanil radi tatvine. Mestna občina je radi kostanja bolj strpljiva in pusti nabirati kostanj v svojih gozdovih. Revnim ljudem je prišlo to zelo prav.

⊙ **Tatvina kolesa in tatvina vozička.** Valentinu Pančurju, trgovskemu slugi, je neznan tat odpeljal izpred glavnega kolodvora 500 Din vreden voziček. — Hišnik Pavel Ticko je spravil svoje kolo v zaklenjeno vežo v Beethovnovi ulici. Toda tat je znal odkleniti vežo in odpeljati kolo. Kolo je bilo vredno 1900 Din in znamke Peugeot.

⊙ **Modernih jezikov** se moreš naučiti v Moderni šoli novih jezikov, kjer poučujejo samo akademsko naobraženi predavatelji, Gosposvetska c. št. 16, pritličje. Vpisovanje od 6—8 zvečer.

Maribor

Pred otvoritvijo prosv. večerov

Prosvetna zveza v Mariboru je neumorno na delu za razgib kulturnih sil našega ljudstva ter razmah katoliške prosvete. Ena njenih najbolj priljubljenih in vabljivih ustanov so pač brezdvomno vsakoletni prosvetni večeri, namenjeni izobraževanju mariborskih narodnih plasti. Tudi letos se bodo zopet redno vršili ti prosvetni večeri, ki se prično prihodnji teden z uvodnim prosvetnim večerom, na katerega sporedu je filmsko predavanje prof. Janko Mlakarja iz Ljubljane o naravnih lepotah Švice. Vsakih štirinajst dni si redno sledijo četrtkovi prosvetni večeri, ki bodo v okvirju pestrih sporedov in letošnje prosvetne sezone obsegali sledeča predavanja: V raju Evrope (filmsko predavanje); Ford — delo — delavec (filmsko predavanje); Polet okrog sveta (filmsko predavanje); Razvoj uporabe plina v gospodarstvu (filmsko predavanje); Cerkvena umetnost v cerkveni zgodovini (skioptično predavanje); Turistika in tujski promet — bodočnost Slovenije skioptično predavanje); Večer jugoslovanske narodne pesmi (predvaja »Maribor«); Moderna telesna kultura; Socialna zakonodaja in njeno sedanje stanje; Soc. institucija modernega mesta; Katoliška moderna literatura ter njeni prvaki; Psihološki razvoj mladostnika; Markantne žene v jugoslovanskem kulturnem življenju; Topografični in kulturno geografski razvoj Maribora; Meškov večer; Materinski dan: Cankar — Finžgar — Meško: Domu in materi. Ob skrbno sestavljenem programu letošnjih prosvetnih večerov se bo gotovo pobudilo zanimanje obiskovalcev prosvetnih večerov, ki naj postanejo središče vsega prosvetnega delovanja v Mariboru.

*

□ **Habemus banum...** Ta krilatica se je po bliskovo razširila po Mariboru že v sredo v večernih urah ter izzvala v vseh krogih zadovoljstvo. S posebnim lokalnopatriotičnim zadoščenjem se ugotavlja, da je prvi naš ban Mariborčan iz slovite mariborske prvoboriteljske slovenske rodbine. Iz Maribora so se poslale prvemu našemu banu mnogoštevilne pozdravne brzojavke; med drugim so pozdravili bana tudi nameščenci tukajšnje oblastne samouprave ter mu poslali sledečo pozdravno brzojavko: **»Z radostjo in zadovoljstvom pozdravljamo Vaše imenovanje prvim banom Dravske banovine, želeč Vam v vodstvu poverjenih poslov popolen uspeh v prid naše banovine. Društvo oblastnih nameščencev Mariborske oblasti v Mariboru.«** — Ravnotako je odposlal čestitke mestni župan dr. Juvan ter bivši banovi tovariši iz Jugoslovanskega kluba, ki bivajo v Mariboru.

□ **Na Pohorju — sneg.** Sv. Luka — sneg prikuka, pravijo. Pa je sneg zaenkrat sv. Luko prehitel in ponekod čisto pobelil pohorske vrhove v noči od srede na četrtek. Mariborčani so nenaden vremenski pojav brž občutili — precej mrzla sapa je pritisnila in kakor bi trenil je že bilo vse v zimskih površnikih.

□ **Službo skrbstvene sestre** v Mestnem mladinskem domu razpisuje mestni magistrat s takojšnjim nastopom. Skrbstvena sestra bo obenem gospodinja in nadziratelica otrok. Služba je pogodbena z 9000 Din letne plače, hrano in stanovanjem v zavodu. Pravilno kolkovane prošnje naj se vlagajo na mestni magistrat s potrebnimi osebnimi opisi ter dokazili o dosedanjem službovanju in šolski izobrazbi. Prednost imajo prosilke, ki so že bile zaposlene v tem svojstvu in ki imajo po možnosti bolničarski in gospodinjski tečaj.

□ **Invalidom.** Opozarjamo na okrožnico komisarja oblastne samouprave vsem mestnim načelništvom in županstvom, razobešeno na magistratni razglasni deski, ter na rok vlaganja prijav, ki poteče s 30. novembrom t. l.

□ **V Grajski in Unionski kino** pojdejo jutri in pojutrajšnjim vsi, ki želijo videti najgrandijoznejši film moderne filmske produkcije — »Evharistični kongres v Chicagu«. Zanimanje za ta film je vse splošno in je Prosvetni zvezi došlo že veliko prijav glede skupnega obiska predstav po posameznih društvih in organizacijah. Sodelujeta pri predstavah mešan pevski zbor in godba, pred predstavo pa govorita prof. Bogovič, edini udeleženec kongresa iz Maribora in prof. Živortnik.

□ **Nedeljska manifestacija** združenih mariborskih društev prične ob 10 na trgu Svobode. Kot govornik nastopi prof. Ribarič. Pri manifestačnem zboru sodelujejo štiri godbe, ki bodo prikorakale na čelu sprevodov iz štirih perifernih strani v notranjost mesta na Trg Svobode.

□ **»Maribor«** ima drevi ob 19 v pevski sobi svoj redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Vsi!

□ **Promenadni koncert v mestnem parku** odpade v nedeljo radi manifestacijskega zborovanja.

□ **V tretji teden gledališke sezone** že gremo, pa ni bilo doslej še niti ene operetne predstave. Vzrok je v tem, ker ne more vojaška godba radi manevrov sodelovati, kar pa bo koncem prihodnjega tedna že mogoče. Kapelnik Lojze Herzog je že pripravil več komadov in se bo kot prva operetna predstav uprizoril »Piskrovez«, nakar slede »Carične Amaconke« in »Wormški orožar«.

□ **Smrtna kosa.** Preminula je v starosti 63 let Ana Jerič, vdova po železničarju. Pogreb pokojnice bo jutri ob 16 iz mrtvašnice na mestnem pokopališču v Pobrežju.

□ **Tik nad srcem** je šel 29-letnemu viničarju Avgustu Dvoršaku strel, ki se mu je sprožil radi nepreviden ravnanja s samokresom. Rešilni oddelek ga je prepeljal v tukajšnjo bolnico.

Večji užitek in boljše zdravje!

Morda mislite: to zveni prav lepo in samo če je res — tudi res je! Prepričajte se sami o tem. — Pijte štiri tedne samo pravo, zrnato, kofeina-prosto kavo Hag in uvideli boste, da je kofein z svojim za mnoge ljudi naravnost škodljivim delovanjem, v navadni kavi popolnoma odveč. Ob kavi Hag boste bolje spali, imeli boste močno srce in živci Vam bodo mirni. Dnevni posel boste začenjali z svežostjo in voljo, ter z veseljem dovrševali. Vzkliknete: »Kako neizmerne prednosti nudi kava Hag, pravi blagoslov za človeštvo!« in gotovo še pristavite: »Da, to je tako, kava Hag pripomore do večjega užitka življenja.«

1 S

Ta bon

daje pravico na poštnine prost

brezplačen vzorec

Prosimo, da ga odrežete in pošljete z Vašim točnim naslovom na

KAVA HAG d. d., Zagreb, Martićeva ulica br. 14 b.

Kava Hag varuje Vaše srce in žiuce!

Celje

Obč. odbor okoliške celjske občine

Celjska okoliška občina ni le po obsegu ena največjih slovenskih občin, temveč stavi na svoje občinsko zastopstvo še prav posebno težavne naloge vsled svoje strukture prebivalstva t. j. izrazito kmečkih in izrazito industrijsko-delavskih občanov. Ljute politične borbe prošlih let so se polegle, ko je zasedel županski stol g. Alojzij Mihelčič, ki ni le s svojimi zmožnostmi ter dolgoletno izkušnjo v občinskih poslih, temveč tudi s svojim nikogar odbijajočim nastopom ter le v koristi občine usmerjeno pridnostjo združil ogromno večino občinskega sveta za smotreno občinsko delo. Slika takega stanja v občini je tudi občinski proračun za leto 1930., o katerem je občinski odbor razpravljal prošlo nedeljo pod predsedstvom župana g. Mihelčiča.

Po otvoritvi seje je g. župan poročal o nekaterih tekočih vprašanjih in omenjal med drugim, da se je občina obrnila na Higijenski zavod s prošnjo, da ji pomore do gradnje higijenskih vodnjakov. Tudi je pred prehodom k sklepanju o proračunu poročal g. župan še o Ljudski kuhinji. To ustanovo so zlasti socialisti svoj čas na vse pretege forsirali, a se je tedaj izkazalo, da ne ustreza. Del socialistov se sedaj trudi, da bi ustanovo reorganizirali. Ker pa niti predsednik Ljudske kuhinje o tem vprašanju ni bil poučen in ker teko še razgovori z Delavsko zbornico, je občinski svet zadevo soglasno preložil na bodočo sejo.

O proračunu samem je poročal finančni referent g. dr. Godnič. Proračun izkazuje na dohodkih: iz občinskega gospodarstva Din 56.760.—, od glavnic Din 5.000.—, iz pristojbin Din 29.500.—, od doklad, naklad in drugih davščin Din 352.460.80, od doklad na drž. direktne davke Din 796.641.—, izredni dohodki znašajo Din 1.050.—, prehodne postavke pa Din 4.000.—. Izdatki so proračunani sledeče: občinsko gospodarstvo Din 24.300.—, občinska uprava Din 191.890.—, obč. redarstvo Din 31.150.—, promet (nove ceste, vzdrževanje starih cest in potov, kanalizacija, tlakovanje itd.) Din 292.200.—, zdravstvo Din 33.400.—, socialno skrbstvo Din 161.000.—, šolstvo in prosveta Din 439.717.—, kmetijstvo Din 2.500.—, vojaštvo Din 7.000.—, izredni izdatki Din 63.000.—, prehodne postavke Din 4.000.—. Vsota vseh izdatkov znaša Din 1,253.257.—, napram vsoti dohodkov Din 1,245.411.80. Proračun izkazuje torej malenkostni primanjkljaj od Din 7.846.20, ki se bo kril s prihranki. — Izmed občinskih dajatev so proračunane doklade na zemljarino z Din 60.240.—, doklade na pridobnino z Din 56.370.—, doklade na rentnino z Din 27.800.—, doklade na družbeni davek z Din 503.431.20, doklade na uslužbenski davek (izvzemši one po čl. 97, 2. odstavek davčnega zakona, Ur. l. 26-28) z Din 180.800.—, doklade na trošarino od vina z Din 243.290.80, na žganje z Din 19.000.—, na poslajeno žganje z Din 13.000.—, na pivo z Din 21.600.—, na sadjevec z Din 5.000.—, taksa na meso bo nesla Din 17.320.—, druge občinske takse Din 17.050.—, razne davščine (na vozila itd.) pa Din 16.200.—.

Pri izdatkih je treba omenjati, da so z novim proračunom povišane plače vsem občinskim uslužbencem. Izmed podpor predvideva proračun sledeče: Gasilni društvi Babno in Gaberje dobita po 2.500 Din, Gasilno društvo v Celju dobi 5000 Din, Podporno društvo za revne otroke v Gaberju 4000 Din, Dijaška kuhinja 2000 Din, Krajevna zaščita dece in mladine 1000 Din, Glasbena Matica v Celju pa 2500 Din. Za še ne določene podpore je predvidenih 26.000 Din. K regulaciji Savinje in pritokov se bo iz tega proračuna prispevalo 100.000 Din. — Razgovor o proračunu je bil vseskozi stvaren in proračun je bil pri končnem glasovanju sprejet z 18 proti 1 glasu.

*

Pevci in pevke! Pevski zbor Katol. prosvetnega društva ima drevi točno ob 8 redno pevsko vajo. Pridite v obilnem številu!

Gledališka družina Kat. prosvetnega društva celjskega je imela predsinočnjim svoj prvi glavni družinski sestanek, na katerem si je dala pravilnik, ki bo urejeval njeno delovanje, ter izvolila svoje prvo redno vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen odvetniški kandidat g. Marjan Marolt, za upravnika prosvetni tajnik g. Ivo Peršuh, za ostale funkcionarje pa gg. Gradišnik, Esih in Jurač. Repertoar družine bo prvo sezono razmeroma ozek. V Vseh svetih uprizori tradicionalno Raupachovo »Mlinar in njegova hči«, kateri sledi Shakespearov »Othelo«. Nato bo družina poleg nekaterih lažjih burk in komedij uprizorila še Cankarjevega »Jakoba Rudo«, Finžgarjevo »Verigo« ter Calderonovega »Čarodeja«.

Zopet ukradeno kolo. To pot je tatinska duša sunila kolo Alojziju Čatru iz Trnovca pri Sv. Juriju ob juž. žel. V torek je to bilo, nekako ob tri četrt na 10 dopoldne, ko je imel g. Čater opravka v pisarni Invalidskega doma in je kolo pustil zunaj na hodniku. Kolo je znamke Puch, črno pleskano, popolnoma ohranjeno in kakih 2000 Din vredno. Nosi številko 355942. Smola je povrh še v tem, da kolo niti ni bilo Čatrovo, temveč si ga je bil izposodil od g. Kregarja v Št. Juriju ob j. ž.

Autobus Celje—Št. Jur ob j. ž.—Kozje—Podsreda prične voziti v ponedeljek, dne 14. t. m., zjutraj iz Podsrede skozi Št. Jur ob j. ž. na Celje ter popoldan iz Celja nazaj ob 17. Z ozirom na to, da je del ceste nov, drugi del pa deloma bolj ozek in vijugast, bo rabil iz Celja do Podsrede 2¼ ure. Vožnja bo n. pr. stala: V Celje iz Podsrede 38 Din, iz Kozja 32 Din, iz Pilštanja 29 Din, iz Prevorja 24 Din, v Št. Jur iz Podsrede 29 Din, iz Kozja 24 Din, iz Pilštanja 21 Din. Podrobni vozni red se bo pravočasno objavil.

Koncentracija bančnega kapitala

Komaj smo imeli pred 14 dnevi priliko poročati o fuziji dveh največjih nemških bank, že je prišla nepričakovano vest, da je Rothschildov Creditanstalt prevzel Bodencreditanstalt.

Sedanjo dobo visoko razvitega kapitalizma označuje vsekakor najbolje koncentracija kapitala v rokah nekaternikov. Koncentracija zavzema vedno večji obseg in število srednjih podjetnikov nazaduje, številčno pač tudi še naraščajo mali podjetniki, toda veliki kapital se vedno bolj združuje in vpija srednje in male podjetnike. Že smo prišli do tega, da je večina narodnega premoženja združena v rokah par bank in veleindustrij, ki pa so zopet odvisne od bank, ker rabijo za obratovanje in investicije ogromnih denarnih sredstev.

Dosedaj je bilo predvsem koncentracijsko gibanje močno v industriji, sedaj pa prihajajo na vrsto tudi banke. Tudi pri nas v naši državi smo lani doživeli fuzijo dveh velikih zagrebških bank: Hrvatske eskomptne in Hipotekarne banke v Jugoslovansko združeno banko po prevzetju še treh drugih bank. Nova banka je imela ogromen kapital in skoro eno in eno četrtino milijarde upnikov in vlog. Letos pa smo čuli o združitvi dveh ameriških velebank, pred 14 dnevi sta se fuzionirali največji nemški banki: Deutsche Bank in Discontgesellschaft, ki imata sedaj 68 miljard dinarjev upnikov in vlog. Creditanstalt bo imel po prevzemu Bodencredita nad 14 milijard Din vlog in upnikov. Kako majhne so naše razmere, je razvidno iz dejstva, da znašajo vloge in upniki vseh slovenskih bank poldrugo milijardo Din (1524 mil. Din).

Obe dunajski velebanki sta imeli v svojih rokah skoro vso avstrijsko industrijo in to že pred vojno. Sedaj pa so industrije v naslednstvenih državah prevzele njihove domače banke ter je tako ostala dunajskim bankam le avstrijska industrija. Tej pa je bilo treba pomagati z velikimi sredstvi že pri preureditvi vojne industrije za mirovne razmere. Tu je zlasti nastopil Bodencreditanstalt, ki je v svoj industrijski koncern plasiral ogromne vsote, ki pa niso bile likvidne, pač pa, kakor so se izražali strokovnjaki, zmrznjene. Tako je prišlo do tega, da je industrijski koncern, ki bi moral donašati banki največje koristi, postal za banke usodepoln, ker jo je naredil nelikvidno.

Z Bodencreditom izginja tudi kos avstrijske zgodovine. V Avstriji svoječasno najmočnejši zavod — saj je upravljal celo cesarska posestva in imovino — se po vojni ni znal prilagoditi novim razmeram; velik del prospevajočega industrijskega koncerna je odpadel in z njim možnosti zaslužka. Bil je zavod absolutne varnosti, fevdalen zavod in njegov predsednik se ni zastonj imenoval guverner, torej je imel isti naslov kot predsednik novčanične banke. Po vojni se je sicer posel še razvijal, toda banka ni bila več predvojna veličina in bila je večkrat predmet napadov v tisku, posebno drugovrstnem, zlasti pa so napadali njenega predsednika dr. Rudolfa Siegharta. Mož je imel za seboj sijajno kariero in je tudi v političnem svetu veliko pomenil, imel je dosti sovražnikov, pa se je vendar znal vzdržati. Uspelo mu je, da je zagotovil banki sodelovanje francoskega in angleškega kapitala. Toda padec je vseeno prišel.

Izredno pomemben pa je dvig Creditanstalta in z njim Rothschilda. Vedeti je namreč, da ima tudi naša država z njim znatne finančne zveze, saj bi nam imel Rothschild dati veliko 14milijardno stabilizacijsko in investicijsko posojilo; pa nam je tudi eskontiral švedsko posojilo. In danes je Creditanstalt v Jugoslaviji najmočnejša kapitalna skupina. S prevzemom Bodencredita ima večino v Jugoslovanski združeni banki, s tem v njenem znatnem industrijskem koncernu. Vrhu tega pa tudi že ima »Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani« z njegovim industrijskim koncernom, ki je izredno velik in dober, ter Trgovačko industrijsko banko v Novem sadu. Bilančna vsota vseh teh bank znaša ca dve in pol milijardi Din (Združena 1563, Kreditni zavod 470 in Trgovačka in obrtna 16 milijonov Din), in je s tem najmočnejša bančna skupina v državi, pa tudi v industriji, saj kontrolira celo vrsto podjetij. Druga najmočnejša je pa Praštediona z bilančno vsoto 2372 mil. Din.

V teh številkah se najjasnejše zrcali velika pomembnost dunajske bančne fuzije tudi za našo državo. Morda bi bil čas, da bi pričel tudi naš domači kapital misliti na koncentracijo?

*

Konkurz je razglašen o imovini zadruge »Skupni dom« v Dravogradu, r. z. z o. z.; prvi zbor upnikov 15. okt., oglasiti se je do 9. nov., ugotov. narok 16. nov.

Likvidacija: Dom, r. del. stavbena z. z o. z. v Mariboru

Razpis nagrade poizvajalcem svežih jajc. Kmet. ministrstvo razpisuje z razpisom z dne 26. septembra 1929., št. 27.268-III *nagrado v znesku 5000 Din* onemu proizvajalcu, ki bo prvi po tem razpisu *prinašal stalno* na eden doli navedenih trgov *jajca obeležena z datumom, kdaj so izležena in z imenom (tvrdke) proizvajalca.* Zato bo razglasilo ministrstvo v 2. do 3. mesecih — od dneva tega razpisa) — en dan kot kontrolni. Na ta dan morajo proizvajalci prijaviti pri gradskem poglavarstvu — v Ljubljani pri mestnem magistratu, tržno nadzorstvo — da prodajajo svoje proizvode z napisom datuma in tvrdke (podjetnika) ter morajo ob enem doprinesti dokaze o tem (lastne kontrolne knjige, fakture, potrdila od kupcev ali slično). Prvenstvo bodo imeli v enakih slučajih oni, ki so člani peradarske, živinarske selekcijske zadruge perutninske zadruge) in katerih jajca imajo povprečno največjo težo. Pri enaki vrednosti ali enakih slučajih se morejo razdeliti tudi dve nagradi. *Mestne kontrole* bodo v Belgradu, Zemunu, Novem Sadu, Somboru, Subotici, Osijeku, Zagrebu in v *Ljubljani.* Obrazce za dnevno beleženje jajc morejo proizvajalci dobiti, ako to žele, pri občinskih poglavarstvih označenih mest za kontrolo.

Borza

Dne 10. okt. 1929.

DENAR

Devizni tečaji so se le malo izpremenili. Promet je bil slab, saj je prišlo do zaključkov v treh devizah, v katerih je intervenirala Narodna banka.

Ljubljana. (V oklepajih zaključni tečaj.) Amsterdam 2280.50 bl., Berlin 1351.25—1354.75 (1352.75), Bruselj 791.23 bl., Budimpešta 990.36 bl., Curih 1094.40—1097.40 (1095.90), Dunaj 707.80 bl., London 276.04 bl., Newyork 56.625 bl., Pariz 222.74 bl., Praga 167.65—168.45 (168.05), Trst 296.98 bl.

Zagreb. Amsterdam 2277.50—2283.50, Berlin 1351.25—1354.25, Budimpešta 988.86—991.86, Curih 1094.40—1097.40, Dunaj 796.30—799.30, London 275.64—276.44 Newyork 56.60—56.80, Pariz 221.74—223.74, Praga 167.65—168.45, Trst 295.98—297.98.

Belgrad. Berlin 1351.25—1354.25, Bruselj 787.93—792.73, Budimpešta 988.86—991.86, Curih 1094.40—1094.40, Dunaj 796.80—799.80, Newyork 56.525—56.725, Pariz 221.74—223.74, Praga 167.64—168.45, Milan 295.98—297.98.

Curih. Belgrad 9.1275, Berlin 123.42, Budimpešta 90.325, Bukarest 3.08, Dunaj 72.78, London 25.1775, Madrid 76.8125, Newyork 517.75, Pariz 20.315, Praga 15.33875, Sofija 3.75, Trst 27.095, Varšava 58.025.

Dinar notira: na Dunaju (deviza) 12.545, (valuta) 12.5025, v Londonu, v Newyorku, v Pragi neizpremenjeno.

VREDNOSTNI PAPIRJI

Ljubljana. Celjska pos. 170 den., Ljublj kred. 123 den., Praštediona 865 den., Kred. zavod 170 den., Vevče 130 den., Stavbna 50 den., Šešir 105 den., Ruše 250—260 den.

Zagreb. *Drž. pap.:* vojna škoda ar. 411—413 (412), kasa 411—413 (411—412), termini: okt. 412—414, dec. 420—424 (420), 7% inv. pos. 84.50—85, agrari: 53—54, *Bančni pap.:* Union 202—204 (202), ult. dec. 202—204, Poljo 16—17, Hrv. 50 den., Kred. 93 den., Jugo 81.50—84, Lj. Kr. 123 den., Medjun. 56 den., Prašted. 870—880, Srpska 156—160, Zem. 115—120 Obrtna 35 den., Ravna gora 75 den., Etno 164 den., Katol. 32—34. *Ind. pap.:* Guttmann 190 den., Slavonia 125 bl., Slaveks 96—100, Danica 120 bl., Drava 380 bl., Šećerana 410—430, Osj. ljev 210—220, Brod. vag. 130—138, Union 135—145, Isis 21—24, Ragusea 420—425 (420), Trbovlje 462.50—470, Vevče 132 den., Nar. šum. 40—45 Piv. Sar. 205, Nar. ml 20 den., Oceania 205 bl. Jadr. 500 blago.

Belgrad. 7% inv. pos. 84—84.75, agrari 53.

Dunaj. Don. sav. jadr. 83.65, Wiener Bankverein 21.75, Creditanstalt 52.50, Escompteges 21.60, Živno 100.50, Aussiger Chemische 251, Ruše 28, Guttmann 22.35, Alpine 37.60, Trboveljska 58.55, Kranj. ind. 38, Leykam 6.15, Rima Murany 106.20.

Les

Na ljubljanski borzi je bilo zaključeno: 32 vagonov bukovih drv in 2 vagona tramov. Tendenca neizpremenjena.

Eksekutivni nakup: 31.980 m³ letvic smreka-jelka 4 m vezane fko Ljubljana skladišče po 620

Žito

Čvrstejša tendenca na svetovnem žitnem trišču, ki se je danes še pojačila, je povzročila tudi na našem domačem žitnem tržišču porast cen, zlasti pšenice in deloma tudi koruze. Pšenica bačka se trguje po Din 195—200 bačka nakladalna postaja, koruza pa po 152.50—157.50. — Promet je sicer nekoliko upadel, vendar se interesenti vedno več javljajo z vprašanji, tako da je mogoče, da se bo pognala cena še višje. — V ostalih predmetih zaenkrat ni izpremenb.

V Ljubljani so notacije neizpremenjene.

Novi Sad. Pšenica: bč 190—195, sr. 185—187.50, bačka ladja Begej 202.50—207.50, koruza bč. 107.50—112.50, dec. do jan. 130—135, marec 150—155, sušena 147.50—152.50, sušena sremska 147.50—152.50, ječmen bč. 125—127.50, oves 145—150, moka: 0g 290—300, št. 2 270—280, št. 5 245—255, št. 6 210—220, št. 7 180—185, št. 8 115—120, otrobi bč. bn. 105—108, fižol 530—550. Tendenca neizpremenjena. Promet 13 vagonov pšenice, 1 ovsa, 28 in pol koruze, 1 ječmena, 4 moke.

Budimpešta. Tendenca zelo čvrsta. Pšenica: okt. 22.63—22.78, zaklj. 22.84—22.86, marec 24.97—25.15, zaklj. 25.14—25.15, maj 25.72—25.95, zaklj. 25.94—25.95. rž: marec 19.22—19.30, zaklj. 15.29—15.30, koruza: maj 18.01—18.30, zaklj. 18.28—18.30.

Hmelj

Nürnberg, 10. okt. (Tel. »Slov.«) Danes je bilo prepeljanih na trg 300 bal. Položaj na trgu se ni izpremenil in prodanih je bilo skupaj 200 bal. pri čemer se je plačevalo za gorski hmelj 40, hallertauski 50—85, virtemberški 60—70 in za izbrani tetnanški hmelj 110 mark. Za tranzitni hmelj tudi danes ni bilo nobene kupčije. Razpoloženje in cene neizpremenjene

Detektiv v vlogi tata

Neki detektiv pripoveduje o znanem policijskem inspektorju Sancettu naslednjo zanimivo zgodbo:

V resnici ne vem, če dela Sancette namenoma, ali pa je slučaj ali usoda: Kadar se mu pridružim, se najine ekspedicije nikdar tako ne posrečijo in niso tako zabavne, kakor jih popisujejo v detektivskih romanih.

Sprehajala sva se po obrežju kopališča Juan les Pins. Najina naloga je bila težavna. Že dva tedna je ogrožal mesto nevaren žepar. Deloval je povsod: na obrežju, v kinu, po restavracijah in kavarnah. Kradel je iz sob, kabin, žepov in sicer vse: denarnice, prstane, dragocenosti, pa tudi predmete brez vsake vrednosti. Zaman so podvojili krajevno policijo. In sedaj so poklicali na pomoč naju.

Nov angleški poslanik v Washingtonu? Razna poročila trdijo, da bo Macdonaldov zasebni tajnik Vansittart imenovan za angleškega poslanika v Washingtonu.

Dež, veter, prav pasje vreme. Jaz nisem imel niti pojma, kako misli Sancette zagrabiti celo stvar, ko mi je nenadoma stisnil nekaj v roke in zašepetal: »Ali imate dober spomin za obraze?« — »Precej.« — »Dobro. Oglejte si tega velikega debeluha. To-le je njegovo.« — »To-le« je bila ura, ki mi jo je Sancette stisnil v roko. »Ne zardeti! Obnašajte se tako, da ne boste zbujali pozornost, sicer naju bodo aretirali.«

Strašno je bilo to predpoldne! Ob dveh je Sancette nakradel že deset ur, tri ključe in tri denarnice. Plen se je nahajal v mojih žepih in inspektor mi je izjavil: »Kar tu delava, mogoče ni čisto v redu, vendar je to trik, ki skoro vedno uspe. Žepar, na čigar ozemlju delujeva, naju je brez dvoma že davno opazil. Sedaj naju bo ozmerjal ali pa se bo z nama pogajal, izključeno pa ni, da nama bo skušal z zvijačo vzeti, kar sva nabrala v njegovem revirju. Kdo je, še ne vem.«

Izrazil sem mu bojazen, da ne bom mogel obdržati v spominu lastnikov nekaterih ukradenih predmetov. Sancette me je pa pomiril, češ, to bova že drugi dan uredila. »Pozor, dregnite to-le damo, ko boste šli mimo nje!« Jaz sem ubogal in trenutek nato mi je Sancette izročil vsebino njene ročne torbice. »Dobro gre!« je ugotovil. »Najin mož naju ne more prezreti, zakaj jaz delam namenoma tako nerodno kakor le mogoče.«

Nenadoma zapazim dva policista, ki sta nama sledila. Opozoril sem Sancetta, on se je pa nasmehnil: »Jima bom slučaj takoj razjasnil.« V tem trenutku sta naju policista že prijela za roke: »Nobenega odpora.« Sancette se ni niti zganil in je začel pojasnjevati: »Moj spremljevalec ima ves plen v svojih žepih. V par urah bodo imeli lastniki svoje predmete nazaj.«

Policista se pa nista dala tako lahko prepričati. Zahtevala sta, naj jima slediva na komisarijat. Sancette je bil ves divji. »Ali ne uvidita, da bosta vse pokvarila?« — »Kje je biserna ogrlica?« je vprašal policist. — »Kakšna ogrlica?« — »Ki je bila pred tremi dnevi ukradena v hotelu Royal.« — »Pred tremi dnevi sva bila še v Parizu. Prišla sva še le danes ponoči.« — »Vidva tedaj ogrlice nista videla?« — »Gotovo ne.« — »Lepo.« — Še preden se je Sancette zavedel, sta segli dve roki v njegove žepe in izvlekli — ogrlico. »Naprej, na komisarijat! Vajino pripovedovanje nikakor ne drži.«

Še nikoli nisem videl Sancetta tako bledega. Trajalo je dve uri, preden se je zadeva razjasnila, ker sva morala čakati na povratek odsotnega komisarja. Sancette je izvedel, da je na obrežju neki gospod opozoril policista, da sva midva ogledovala biserno ogrlico, katero je eden izmed naju vzel iz žepa. Gospod se je nato odstranil. »Seveda je bil to tat,« je zaklical Sancette, »kateremu sta nasedla. Imel naju je za svoja poklicna tovariša in izrabil priliko, da ves sum zvali na naju in se obenem znebi najine konkurence, ali pa je spoznal najin namen in si je hotel pridobiti dve do tri ure časa za svoj beg.«

Tako je tudi bilo. Dotični »gospod« se je odpeljal z avtomobilom v Bordeaux in se tam vkrcal za Hamburg.

To je bil eden redkih Sancettovih neuspehov. Najbolj poniževalno pa je bilo, da sva se morala tri dni sprehajati po obrežju in vse ljudi preštudirati, da sva mogla vrniti vse ure, ključe in denarnice. Prisežem: Kradlo se je mnogo lažje in hitreje kakor pa nazaj dajalo. Najboljši dokaz za to je, da nama je ostal dragocen ustnik za cigarete, čigar lastnika kljub vsemu trudu nisva mogla najti...

Kitajec za katoliški tisk

Neki kitajski katoličan je bral poziv katoliškega lista »Ičepao« za razširjenje. Sklical je rodbinske člane in po posvetovanju je sporočil listu: »Nisem bogat. Imam le malo zemlje in komaj vzdržujem svojo številno rodbino. Kljub temu sem pa čutil, da katoliški tisk zasluži neke žrtve od naše strani. Vsa moja rodbina je pristala na to, da prodam petino naše zemlje in kupim delnice lista «Ičepao». Čez mesec dni dobim denar, nakar Vam ga bom takoj poslal.« In Kitajec je držal besedo ter poslal listu 28.000 Din. List »Ičepao« je bil preurejen preteklo leto po državljanski vojni na Kitajskem. Požrtvovalni Kitajec je doma iz Sienhsiena pri Tientsinu.

Oproščena pred poroto

Nekaj strašnega se je primerilo gospe Jenny Burian na Dunaju, ko je 23. junija tega leta hotela zmetati neke papirne odrezke v peč. Papirja ni mogla notri stlačiti. Poklicala je svojega svaka Jožefa Tölde, ki je peč preiskal in videl, da je peč zamašena z otroškim trupelcem, ki je bilo skoro docela sežgano. — Služkinja, ki je služila pri tašči, je sežgala svojega komaj rojenega otroka. Morilka se piše Ivana Rammel in je doma iz Seifritza blizu Gmünda. Postala je že drugič nezakonska mati in ni vedela z novorojenim bitjem začeti drugega, kakor da ga je sežgala v razbeljeni peči. Prisostvovala je strašnemu prizoru, da je zoglenelo telesce popolnoma razen ene ročice, ki je na tako poseben način pozneje izdala morilsko mater.

Te dni se je morala Rammel zagovarjati pred poroto za svoje dejanje. Razprava, ki je vzbudila ogromno pozornost v javnosti, je končala nad vse žalostno. Porotniki so na stavljeno vprašanje zanikali z 9 proti 3 glasovom detomor in obtoženka je bila — oproščena.

Živinska mati je na ta način svobodna, da zopet znova lahko prične...

Časopisje, ki ima še čut za ljudsko moralo, je dejanje ožigosalo... Sežgana ročica, ki je preostala od nežnega trupelca, pa meče luč v strašen prepad, v katerega more zaiti človeška perverznost in obenem kaže na še večjo otopelost justice, ki za taka dejanja nima več izraza: zločin. V kakšnem duševnem ozračju se pač morajo gibati taki »ljudski sodniki«! — In vendar je drobna otroška roka ostala od sežganega trupla, kakor da bi z neba klicala maščevanje!

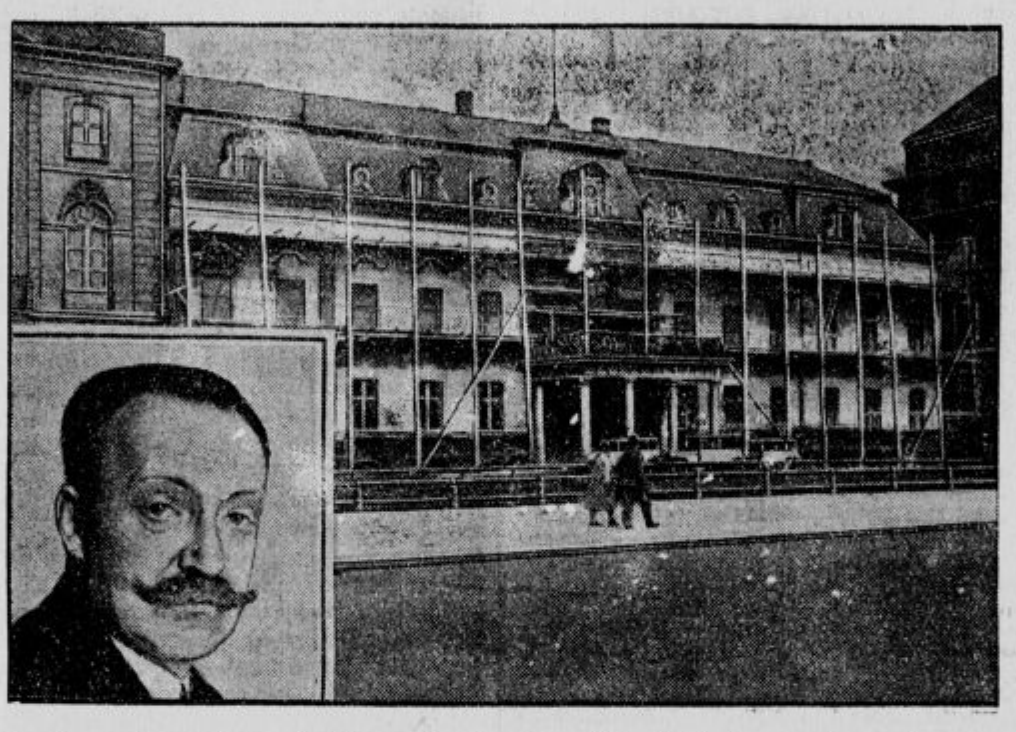

Velik vlom v francosko poslaništvo v Berlinu. V spalni sobi berlinskega francoskega poslanika de Magerie (v štirikotu na levi) so neznani zločinci vlomili v pisalno mizo in odnesli dragocenosti v vrednosti 100.000 mark (1.400.000 Din). Poslaniško poslopje zadnji čas popravljajo. V ta namen so postavljeni odri, po katerih so vlomilci prišli v spalno sobo.

Univ. profesor — ubijalec

Profesor Michel je na pariški Sorboni že 40 let predaval botaniko. Bil je tudi častni doktor mnogih tujih univerz. Živel je sam zase v svoji vili v Auteuillu, daleč od mestnega hrupa. Imel je velik herbarij in veliko knjižnico. Njegov hišnik Laurent je bil velik in močan človek, ki se je neprestano prepiral z ženo in jo često tudi tepel. Laurent je stanoval v pritličju, profesor Michel pa v prvem nadstropju. Samo ob sebi je umevno, da je ta večen prepir profesorja pri njegovem delu oviral. Neke noči pa ni mogel več poslušati vpitja in je stekel v pritličje, da opomni hišnika na red. Ta se je radi tega tako razburil, da je pustil svojo ženo, ki jo je baš nameraval pretepsti, in navalil na profesorja. Ta je v strahu zagrabil staro sabljo, ki je visela na steni, da bi se z njo ubranil. Laurent pa se je kot neumen zaletel proti njemu in se z vso silo nabodel na sabljo. Ves v krvi se je zgrudil na tla in naslednjega dne od izkrvavljenja umrl. Profesor se je sam prijavil oblastem. Obsojen je bil na šest tednov zapora.

Zdravniška rodbina

Načelnik okrožja Lewisham v Londonu, Hallinan, ima pet sinov in hčerko, ki so vsi zdravniki. Rodbina je katoliška. Vsi peteri sinovi so med svetovno vojno služili pri armadi kot vojaški zdravniki. Tudi en vnuk se je posvetil medicini, pa tudi mala 12 letna vnukinja pravi, da bo postala zdravnica.

Najstarejši letalec

V malem mestecu Vozdovskoje na severovzhodu Rusije se vrše priprave za proslavo dvestoletnice prvega poskusa letenja po zraku. Stare kronike pripovedujejo namreč, da si je leta 1729 neki kovač iz omenjenega mesta napravil nekaka krila, ki jih je pritrdil na roke in ravno tako si je napravil tudi nekak rep. Kovaču se je posrečilo, da se je z lastno močjo in s pomočjo tega svojega prvega aeroplana dvignil in letel nad rodnim mestom. Nekaj časa je kovač letel, pa so mu kmalu opešale moči. Spusitti se je moral na streho mestne cerkve. — Stara kronika pa pripoveduje tudi o podobnem dogodku še starejšega datuma. Neki sluga, Nikita po imenu, je že v 16. stoletju napravil sebi krila, da bi zletel v nebesa. Nikita pa je bil radi tega obtožen krivoverstva in so ga obesili, čeprav še ni niti poskusil svojega izuma.

Odkritje Beethovnovega spomenika v Karlovih varih. Ob obilni udeležbi odličnih gostov so te dni slovesno odkrili Beethovnov spomenik, delo kiparja prof. Hugona Uherja

Francoski minister za kolonije Maginot, Poincarejev zaupnik v francoski vladi, je imel nedavno govor, v katerem se je izjavil proti izpraznitvi tretje cone zasedenega ozemlja in je označil pristanek, da se bo tretja cona izpraznila do 30. junija 1930, samo kot pogojno obljubo.

Nogometna tekma za popravo cerkve

Član Francoske akademije Georges Lecomte je nedavno objavil članek, v katerem je javnost opozoril na zelo nujno popravo cerkve v Milly-u v Burgundiji, v katero je zelo rad zahajal slavni pesnik Lamartine. Kmalu nato se je vršila v Parizu mednarodna nogometna tekma. Organizatorji te tekme so izročili državnemu tajništvu za umetnost 32.000 frankov od čistega dobička kot dar za popravo omenjene cerkve.

Skrivnosten umor kopača zlata

Pred kratkim je bil v Santa Fe v svoji prekrasni vili umorjen večkratni milijonar Manby. Zločinci so bogatemu Angležu odrezali glavo, katero so potem drugi dan našli v pokojnikovi knjižnici.

Manby je že več let stanoval v tej vili. Bil je samec in je sploh živel skoro brez zveze z ostalim svetom. Njegovi prijatelji in znanci, ki so ga včasih obiskali, so na policiji izjavili, da je Manby živel v večnem strahu, da bo umorjen. Edina čuvaja sta mu bila dva psa buldoga, ki pa sta sedaj tudi izginila.

Pred mnogo leti je neki Stone odkril nedaleč od Santa Fe zlatokop, ki še danes nosi ime »Mystic Mine« (tajinstveni rudokop). Stone je imel tudi pomagača, nekega Angleža Fergussona, s katerim je odkril kmalu za tem drugi zlatokop »Aztik-Mine«. Obadva zlatokopa sta bila mnogo let največja v Mehiki.

Oba druga, Stone in Fergusson, sta hitro obogatela. Toda nekega dne je Stone brez sledu izginil. Govorili so o umoru, toda oblasti niso mogle najti nobenega znaka, da se je zgodil zločin.

Stoneov naslednik je postal Manby, ki je stopil v družbo z Fergussonom in z nekim Wilkinsonom. Rudokop »Aztik-Mine« je bil prodan za veliko vsoto, toda Wilkinson in Manby sta izkopala tajen hodnik do glavnega rova in sta še nadalje izkoriščala prodani rudokop.

V januarju 1921 so našli Wilkinsona umorjenega. Glava mu je bila odrezana in našli so jo v drugi sobi. Sum je padel na neko žensko, s katero je imel Wilkinson ljubavno razmerje. Toda njej niso mogli ničesar dokazati. Od tega časa dalje je Manby živel v večnem strahu za svoje življenje. No, in sedaj je bil umorjen na isti način kakor njegov družabnik Wilkinson. — Zelo dvomljivo je če bodo oblasti izsledile zločince, dasi je brez dvoma, da jih morajo iskati med kopači zlata tistega kraja.

*

A.: »Skoraj bi me bilo danes dvakrat ubilo.«

B.: »Saj bi vendar enkrat zadostovalo!«

Truplo »markiza de Champauberta«, o katerem smo te dni obširno poročali, da je bil živ zakopan.

Vaša suknja
za zimo 1929/30
Vas čaka krasno izgotovljena in izredno poceni pri tvrdki
DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA

Dijaška akademija v proslavo Ilirije oživljene

Dijaška akademija v proslavo 120 letnice Ilirije oživljene bo v soboto ob treh popoldne v dramskem gledališču. Spored obsega dva dela. Prvi del se izvaja v francoskem jeziku in ima sledeče točke: program otvori zbor učenk, ki pleše gavots. Za tem deklamira gojenka Nowy Le bon gite. Nato zapoje zbor gojenk tri francoske narodne pesmi. Sledi monolog iz »Orliča«, katerega deklamirata gojenki Nives Nowy in Silva Lojk. Gojenka Carmen Antič zapoje pesem Les Souvenirs du peuple. Sklepno točko prvega dela tvori prvo dejanje Maeterlinckove vilinske igre: L'Oiseau bleu (Modra ptica). Posamezne vloge igrajo sledeče učenke: Stojan Sonja, Stefe Anka, Vidic Ela, Fettich Jelka, Kraje Erna, Smole Zdenka, Pristov Vida, Žirovnik Neda in Pučnik Anka. Drugi del obsega slovenski del programa in sicer melodramatično sliko Vodnikove Ilirije oživljene, nato deklamacijo Aškerčevega Napoleonovega večera v Ljubljani, deklamira gojenka Ivančič Zdenka. Zbor gojenk zapoje pod vodstvom dr. Dolinarja venček narodnih pesmi. Pozdrav mladine Napoleonu ob 120 letnici Ilirije deklamira Kralj Anica, kot sklepni točki sta pa poklonitev mladine, narodni plesi in alegorija ter marseljeza, ki se zapoje s spremljevanjem vojaške godbe. Vstopnice za dijaško akademijo so v predprodaji pri dnevni blagajni v operi. Cene so znatno znižane kakor običajno pri dijaških dramskih predstavah.

*

Napoleon in Ilirija je naslov brošure, katero izda o priliki odkritja spomenika Iliriji oživljeni pripravljalni odbor. Knjižica je ilustrirana s slikami v bakrotisku in pride jutri na knjižni trg. Ravno tako so se izdale tudi razglednice z Napoleonovo glavo, kakor bo na spomeniku in katero je napravil akad. kipar Lojze Dolinar. Podrobno o brošuri še izpregovorimo.

Opozarjamo na otvoritev zgodovinske ilirske razstave, ki se otvori v soboto dne 12. t. m. ob 11 dopoldne, v veliki dvorani narodne galerije v Narodnem domu. Vabljen je vsak, da si ogleda zanimivo razstavo, ki bo odprta dnevno od 9. do 12. in od 2. do 5. ure popoldne.

Duhovni problemi sodobne Francije

Ferdinand Lion je objavil v poslednjem zvezku »Die Neue Rundschau« o tem predmetu razpravo, v kateri podaja duhovni obraz sodobne Francije kar moči konkretno in objektivno. Predstavi nam poglavitne struje duhovnega gibanja v ostrih obrisih, po katerih posnemamo sledeče zaključke:

Izhajajoč iz začetka dvajsetega stoletja ugotavlja, da je tedaj prevladovala Bergsonova modrost kot produkt romantičnih izkušenj, velike francoske demokracije ter sadov znanosti, dušeslovja in umetnosti. Povsodi se je javljala neugnana svoboda, nevezanost življenja ob odkritju neizčrpnih bogastev. Bergsonov nauk je ustvaril zagovor bogastva življenja, ki ne trpi ugovorov, verig in zadržkov. Toda bodisi, da so ljudje prišli do kraja svobode ali pa da je francoski genij sam iz sebe začutil potrebo po preobratu — dejstvo je, da se je pojavila baš v začetku stoletja, ko je bila omamljenost od življenja na vrhuncu, nova struja z odločnim zahtevkom po redu. Najbolj povdarka vredno pa je, da nasprotni struji obilja in reda nista sledili druga drugi, oziroma druga zoper drugo. V težnji po normi nikakor ni bila zapopadena odpoved svobodi. Problem se je postavil rajši tako-le: združiti obe struji, tedaj ohraniti obilje življenja, vendar v mejah normalizacije. V filozofiji je predstavnik tega duhovnega preobrata. J. Maritain, ki je postal naravnost Bergsonov protinožec. Temu je bilo nastajanje vse, Maritainu je prvo bitje. Bergson si je izvolil spomin, ki v svojem neizčrpnem bogastvu edini liči struji življenja, dočim je odklonil inteligenco. Središče Maritainovega nauka je pa baš problem spoznanja; njegovo najvažnejše delo se imenuje »De l'intelligence«. Umetniško je dojel pričujoči duhovni položaj najprej Paul Valéry, ki je najizraziteje predstavil obilje in zamotanost življenja ter divji ples njegovih tvorb (L'Ame et la Danse). Postavil je pa temu nasproti najjačo inteligenco Jaz-a, ki zapoveduje, izbira, gradi in ureja (Eupalinos ou l'Architecte).

Pisec razprave ugotavlja nadalje, da je nastalo vse novejše francosko slovstvo pod pokroviteljstvom raznih velikanov duhovne zgodovine človeštva. Tako je Platonov vpliv na sodobno Francijo tolikšen, kakor izza florentinske renesanse še ne. Že oblikovno: najizrazitejši predstavniki našega časa se izražajo v obliki platonskih dialogov, tako Valéry v citiranih delih, Gide v »Corydonu«, Claudel v svojih »Conversations«. Pri Montherlantu srečamo kar dialoge med športaši. Predmetni dialogi nikakor niso kopije, temveč povsem samonikle nove tvorbe. Česa išče sodobni duh pri Platonu? Njegove ideje predstavljajo red. Toda, kakor že pri Platonu samem, red ne stoji sam zase, temveč pod njegovim okriljem uživa svojo veljavo valujoča obilica življenja, o kateri je učil Bergson. Tako se je izvršila združitev dveh prav za prav nasprotnih si modrijanov. Do velike veljave je pa prišla v Franciji zopet katoliška cerkev, v kateri je baš ta red najjača vez. — Poleg Platona bi utegnili imenovati še sledeče pokrovitelje sodobnega francoskega duhovnega življenja: Dostojevski, Montaigne, Descartes (pri Valéryu, ki si je pa izbral za vidno podobo svojih teženj Leonarda da Vinci) — in kar tiče umetniških stremljenj, prednjačita kot vzor Racine in Stendhal hkrati.

V posebnem poglavju se dotika Lion verskega problema in ugotavlja, da je katolicizem v Franciji v novem mogočnem razcvetu. Claudel, Jammes in Péguy so bili prvi pokrenitelji tega čudovitega preporoda, ki je značilen po tem, da nam iz njegovih literanih proizvodov Kristus ne sveti naproti toliko kot trpeči, ampak bolj kot vstali in radostni. Svobodomiselstvo je kar usahnilo, nobene moči več nima in nobene odločnosti v teh živih strujah. Značilno je, da veljajo dela novejšega francoskega znanstva izključno verskim problemom. Veliki sociolog Dürkheim se je proslavil z »Les Formes élémentaires de la Vie religieuse«, umetnostni zgodovinar Mâle z »L'art religieux au Moyen-Age« in Brémond s »Histoire du Mysticisme en France«. — Podrobno proučuje Lion tudi sodobni francoski roman, v katerem najde vidni izraz gorenjih duhovnih teženj, ki se pa izražajo v pojmu o »novem realizmu«. Kot posebnost povdarja, da je v francoskem duhu na novo zaživel problem zla, ki je našel svoj sodobni izraz v Bernanosovem »Sous le Soleil de Satan«, ki je stvarno najbogatejši roman poslednjega časa.

s. š.

Filmski kralj sveta in njegova moč

Na njujorški svetovnoznani cesti Broadway se dviga na najdražjem stavbenem prostoru na svetu za 70 milijonov dolarjev zgrajena palača največje filmske družbe Paramount. Nebotičnik ima 36 nadstropij in je 139 m visok. Na vrhu nosi ogromno stekleno kroglo, ki daje ponoči svetlobne znake za orientacijo aeroplanom. Malo nižje pod njo je ura s šest metrov dolgimi kazalci. V tej palači je največja kinodvorana na svetu, katere portal sega do petega nadstropja. Nad njo so družbeni poslovni prostori, zgrajeni v najmodernejšem in najbolj praktičnem slogu.

To je kraljestvo moža, ki je prišel pred leti kot ubog tapetniški vajenec v Ameriko, danes pa je največji filmski kralj sveta, Adolf Zukor, rodom Madjar. Že kot 16 letni mladenič je zapustil domovino in pričel malo trgovino s krznom v Newyorku. Slučaj je hotel, da je svoj denar utaknil v majhno potujočo panoramo, nekak varieté, kjer je kazal kratke filme. Šele leta 1912 je mogel občinstvu pokazati večji film »Kraljica Elizabeta« s Saro Bernhard v glavni vlogi. To je bil začetek njegove filmske karijere, ki ga je v bliskovito naglem razvoju naredila za filmskega kralja sveta. Paramount izdela letno do 80 velefilmov za svojih 200 filmskih podjetij, ki jih ima po vsem svetu. Družba razpolaga tudi s 500 lastnimi kinogledišči.

Družba Paramount je predkratkim izvedla orjaško fuzijo z družbo Warner Brothers, ki je radi zvočnih filmov v kratkem času gigantsko zrasla. Ti dve družbi reprezentirati danes 60% vsega kapitala, ki je v Ameriki v filmski industriji investiran in ga smemo ceniti na 2500 milijonov dolarjev.

To je svetovna gospodarska moč filma. Pred temi številkami klonimo ubogi Evropci, kot revni berači. Kar moremo položiti na tehtnico je edino le naša kultura, naša pridnost in naše umetniško stremljenje. Tudi to odtehta brezdvomno zelo mnogo, uspeti pa more le, če smo složni. Nevarnost pa je, da v šovinističnih bojih razmesarjena Evropa podleže temu dolarskemu molohu in postane sužnja njegove denarne moči.

V Franciji že katastrofalno zmaguje v filmski industriji dolar. Za Francijo pride Nemčija. Upamo vsaj, da bodo Nemci bolj enotno odklonili ameriški šund in naloga časopisja je, da dober filmski okus zdrave in resne publike podpira. Pripoznamo in pozdravljamo, kar je dobrega, toda obilni šund, ki ga nam Zukor et ceteri židje servirajo, pa najodločneje odklanjamo.

Zato z veseljem pozdravljamo vsako stremljenje po skupnem delu v filmski produkciji. Pariška firma Omega se je združila s praško Elekta Journal družbo in gotovo bo češkoslovaška filmska produkcija pridobila, ko pride francoski kapital v deželo. Kot beremo snemajo že prvi francosko-češki film, v katerem nastopi, kar nas more zelo intersirati, naš znanec iz ljubljanske drame Zvonimir Rogoz, ki deluje v praškem narodnem gledališču. Upamo, da ga bomo imeli priliko gledati tudi pri nas na Slovenskem.

Tudi med Nemci in Francozi se čujejo glasovi po skupnem delovanju. Žal, da so politični vplivi še preveč močni, da bi prišlo do tesnejšega delovanja.

»Podzemski svet« v »Ljubljanskem dvoru« je ameriški kriminalni film starejše produkcije. Take filme Paramount izdeluje iz zgolj kupčijskih motivov. Vlomi v banke in trgovine, poboji in streljanje, električni stol in še mnogo amerikanskih senzacij je v njem na kupe. Zlasti zadnje dejanje je v tem oziru že skoraj malo preveč bogato. Šternberg je zadevo sicer dostojno, pa prav nič duhovito zrežiral. Je tudi težko, če je manuskript plitev. Ljubka pa je igra Eveline Brent.

Naš dijaški list

Če primerjamo vsebinsko pravkar izišlo dvojno številko Mentorja, s katero nastopa list svoj 17. letnik, s katerokoli Mentorjevo številko iz tistih časov, ko je list izhajal v Škofijskem zavodu v Št. Vidu nad Ljubljano, opazimo toliko glede tvarine, kolikor glede obravnavanja iste tolikšno spremembo, da moremo na tej podlagi izračunati, kako se je izpremenilo med tem naše dijaštvo. Na prvem mestu stoje tehnika, telesna vzgoja in prirodoslovje. Nega klasičnega duha, ki je bila tako značilna za predvojno dobo, je močno stopila v ozadje. Tudi filozofska plat je manj poudarjena. Skratka, list je postal tak, kakršnega zahteva čas in ne dela sile čitateljem s predmeti, ki za dijaka nimajo več enake privlačnosti in enakega pomena kakor nekdaj. Uredništvo pojmuje svojo nalogo povsem pravilno in bogata vsebina pričujočega zvezka priča najbolje o preudarni in smotreni, a tudi srečni izberi gradiva, priča pa še bolj o veliki ljubezni do čitatelja-dijaka, s katero je prežeta sleherna vrstica v listu. »Kako gradijo zrakoplove« (Janko Hafner), ali s posrečenimi risbami ilustrirano poročilo »Na letošnjem svetovnem skavtskem zletu (M. Švigelj) ali »Naš ubogi Ptéropus« (M. Prezelj), ali »Kamena doba« (St. Petelin) in naposled »S Pohorja« (Iv. Rob) — že sami naslovi prijetno dišijo po pestrosti in zanimivosti. Posebne pozornosti pa zasluži Trentarjev prispevek »O stikih dr. Mahniča in dr. Kreka s srednješolskim dijaštvom«, ki utegne zanimati tudi izvendijaške kroge, ker je v mnogih ozirih dokumentaričnega pomena. Neke vrste dokument je tudi spis Simone: »Moje učiteljevanje v Toskani«; — znano je, da so italijanske oblasti nastavile slovenske učitelje v notranjosti Italije, da jih odtegnejo našemu primorskemu ljudstvu, kar je za zgodovino našega šolstva zelo važno. — Novost je stalen roman, ki ga bo Mentor priobčeval v nadaljevanjih in ki bo njegovo privlačnost gotovo povečal. Izbran je Zane Greya: »Mož gozda« v slovenski priredbi dr. Jože Lovrenčiča.

s. š. vorino.

*

Slovenski Učitelj. Štev. 9.—10. ima naslednjo vsebino: Blaženi Janez Bosko — vzgojitelj. Jožef Meze. — Kulturni stiki in zveze Slovencev po prevratu. Fort. Lužar. — Imena mesecev v slovenščini. Fr. Štupar. — Ljudskovisokošolski tečaj za kmetska dekleta v Paderbornu. Ana Lebarjeva. — To in ono iz nadzorniškega življenja. Ivan Hribski. — Vsi sveti v šoli. Albert Žagar. — Književnost. — Zapiski. — Glasbena priloga.

Pomagajte, mu matere!

Neizmerne napore prenaša otroško telo v dobi rasti, kakor tudi v dobi razvoja Najrazličnejše bolezni, telesna in duševna utrujenost ovirajo mirni razvoj duševnih in telesnih sposobnosti. Pomagajte, matere, Vašim otrokom, da bodo mogli obvladati težkoče razvoja. Dnevno ena skudelica Ovomaltine za zajutrek in za južino Vam bo pri tem najboljša pomoč.

Ovomaltine je koncentrirana krepilna hrana, ki sestoji iz najboljših redilnih snovi ima izboren okus in se lahko prebavlja. Ovomaltine vzbuja tek in vspešno pomaga pri rasti telesa in razvoju živcev. Raztopljen v mleku ali drugi hrani je Ovomaltine radi prijetnega okusa prava slaščica za otroke.

Ovomaltine je najbolje jamstvo za zdravi razvitek.

Dobiva se povsod za ceno Din 18·50 za škatljo.

Zahtevajte brezplačni uzorec, pozivajoč se na ta časopis pri — Dr. A. Wander d. d., Zagreb

Sport

RAZNE SPORTNE VESTI.

Na svoji zadnji izredni seji je JNS odbil prošnjo BSK za odgoditev preostalih ozir. razveljavljenih tekem za državno prvenstvo. Ta odlok utemeljuje JNS s tem, da je poslovni odbor sklepal o razveljavljenju tekem, ta je pa celo zadevo odstopil upravnemu odboru. Ta trditev JNS, da je poslovni odbor sklepal, je malo čudna, prihaja šele po dobrih dveh mesecih. Do sedaj se je odkrito priznavalo, da se je grešilo, ker je o tej stvari sklepal direktno upravni odbor. Jasno je, da so se odnošaji med BSK in JNS sedaj še bolj poostrili in je pričakovati izredno burne glavne skupščine. BSK je pa sklenil, da razveljavljene tekme vkljub stališču JNS ne odigra in prepusti zmago s 3:0 p. f. Jugoslaviji in Hajduku. BSK in Jugoslavija pa odigrata v nedeljo prijateljsko tekmo pod vodstvom g. Joksiča. Ako so ti sklepi definitivni, je Hajduk državni prvak do glavne skupščine. Kako bo na skupščini, se ne ve. Tabela letošnjega prvenstva do skupščine je: 1. Hajduk, 2. BSK, 3. Jugoslavija, 4. Hašk, 5. Gradjanski.

V novo izvoljeni upravi zagrebške nogometne podzveze je prišlo do krize. Dolgoletni predsednik ZNP profesor dr. Šuklje je podal ostavko. Kot izgleda, bodo demisijonirali še nekateri novoizvoljeni člani.

Nameravane tekme za Gosposvetski pokal, ki jih vsako leto prireja Ilirija na dan obletnice koroškega plebiscita so odgodene na prihodnjo nedeljo.

Prošlo nedeljo so se nogometne tekme končale v znamenju 2:1. Ljubljanski derby je končal s tem rezultatom, zagrebški turnir je v obeh tekmah imel isti rezultat, naša reprezentanca je v Bukarešti izgubila z 2:1, v inozemstvu pa Avstrija proti Ogrski z istim rezultatom. Od vseh rezultatov ima lahko najtežje posledice neuspeh naše reprezentance, kajti ako bo v revanžni tekmi ponovno smola, potem so izgledi na zmago v tekmah za balkanski pokal zelo majhni.

NADALJEVANJE PRVENSTV. TEKMOVANJA V LJUBLJANI.

V nedeljo se prvenstveno tekmovanje nadaljuje med prvo- in drugorazrednimi klubi. Na igrišču ASK Primorje se odigra ob tej priliki

drugi derby

med Hermesom in Svobodo. Oba kluba sta se pokazala v dosedanjih borbah kot izvrstna tekmeca. Predtekmo odigrata rezervi. Na igrišču Ilirije nastopita v prv. boju SK Jadran in SK Ilirija. Tu velja brezdvomno kot favorit Ilirija. Tekme se odigrajo v sledečem razredu: Igrišče SK Ilirije predpoldne ob 9. Krakovo:Grafika, popoldne ob 14 rezerve Jadrana in Ilirije, ob 15.45 prvi moštvi.

Igrišče ASK Primorje predpoldne ob 8.30 Slovan:Slavija, popoldne ob 14 rezerve Hermesa in Svobode, ob 15.45 pa prvi moštvi.

*

S. K. Jadran: Jutri v petek sestanek vseh rednih članov v Narodni kavarni ob 8. Važno, točnost. — Tajnik II.

SALDA-KONTE
ŠTRACE - JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Radio

Programi Radio-Ljubljana:

Petek, 11. oktobra: 12.30 Reproduc. glasba — 13.00 Časovna napoved, borza, reproduc. glasba — 13.30 Iz današnjih dnevnikov — 17.00 Koncert radio-orkestra — 19.00 Gospodinjska ura, ga. Zemljanova — 19.30 Italijanščina, poučuje dr. Leben — 20.00 Jesen prihaja: petje, recitacije in glasba — 21.00 Koncert radio-orkestra — 22.00 Časovna napoved in poročila.

Drugi programi:

Petek, 11. oktobra.

Belgrad: 12.40 Plošče 13.30 Časopisne vesti. 17.05 Klavirska ura. 20 Prenos opere iz narodnega gledališča. — **Zagreb:** 17.30 Radio-orkester. 20.35 Operetni večer. 22 Slovanska glasba. — **Varšava:** 12.05 Plošče. 17.45 Plesna glasba. 20.15 Simfonični koncert. — **Budapest:** 12.05 Koncert radio-kvarteta. 17.40 Vojaški orkester. 20 Shakespeare-Mendelssohn: »Sen kresne noči«. — **Dunaj:** 16.45 Akademija. 18.30 Psihična higijena. 20 Pevski večer. — **Milan:** 12.30 Radio-koncert. 16.30 Mladinski radio. 17 Radio-koncert. 20.30 Koncert velikega orkestra. — **Praga:** 19.05 Koralni koncert iz Brna. 20.02 Slovaške pesmi. 20.55 Koncert moderne glasbe. 22.15 Plesna glasba. **Rim:** 17.30 Popoldanski koncert. 21 Pietrijeva opereta »Primarosa«. — **Berlin:** 17 Koncert. 18.35 Zabavna glasba. 20.40 Komorna glasba. — **Katovice:** 16.20 Plošče. 17.45 Plesni komadi. 19.30 Pesmi. 20.15 Simfonični koncert. — **Toulouse:** 18 Plesna glasba. 20.15 Vojaška godba. 20.45 Klasičen simf. koncert. **Stuttgart:** 16.15 Koncert radio-orkestra. 18 Bistve narodne glasbe. 20 Simfoničen koncert. 21.30 Vinska trgatev. 22.45 Zabavna glasba. — **Bratislava:** 16.30 Koncert. 20.20 Devinsky poje slovaške pesmi. 20.55 Prenos iz Prage. — **Torino:** 17 Koncert radio-kvinteta. 19 Radio-koncert. 20.30 Prenos iz Milana. **M. Ostrava:** 15 Koncert. 17.30 Komorna glasba. 19.05 Prenos iz Brna. 20.20 Prenos iz Bratislave. 22.55 Prenos iz Prage.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Začetek ob 20. uri zvečer.

Petek, 11. oktobra: Zaprto.
Sobota, 12. oktobra: Ob 15 dijaška akademija gojenk Mestne ženske realne gimnazije v Ljubljani. Izven.
Nedelja, 13. oktobra: NAŠ GOSPOD ŽUPNIK. Izv.

Opera:

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Petek, 11. okt.: Zaprto.
Sobota, 12. okt.: MAMZELLE NITOUCHE. Izven
Nedelja, 13. okt.: GORENJSKI SLAVČEK, slavnostna predstava pri znižanih cenah. Izven.
Ponedeljek, 14. okt.: Zaprto.

Mariborsko gledališče

Petek, 11. oktobra: Zaprto.
Sobota, 12. oktobra: ob 20 CERKVENA MIŠ, ab. A. Kuponi.
Nedelja, 13. oktobra: ob 20 »POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORIJANSKI. Kuponi.

Cerkveni vestnik

Karmel na Selu. V torek, 15. oktobra, na praznik sv. Terezije Jezusove, bo v karmelski cerkvi na Selu: ob 5 tiha sv. maša; ob pol 6 slovesna sv. maša. Nato več tihih sv. maš. Popoldne ob 4. pridiga in pete litanije z blagoslovom

Iz društvenega življenja

Seja stolne konference je nocoj v petek ob 8 v Jugoslovanski tiskarni

Razpošiljalnica »Universal«, družba z o. z., bo počenši dne 9. t. m. in nadalje vsako sredo in soboto prodajala ostanke in blago nedvignjenih poštnih paketov, kot manufakturo, galanterijo, čevlje, pletenine itd., po znatno znižanih cenah. Prodaja se bo vršila v paketnem oddelku tvrdke »Universal«, Ljubljana, Krekov trg štev. 10, I. nadstropje, vhod skozi vežo nasproti Mestnega doma. Na to se opozarja zlasti ljudstvo z dežele, ki ima ob semanjih dneh v Ljubljani opravka.

Ruše pri Mariboru. Naše Prosvetno društvo se prebuja iz poletnega spanja. Na prihodnjo nedeljo po rani maši smo sklicali v dvorani stare šole redni občni zbor, na katerem bomo izvolili novi odbor, ki si bo potem sestavil program za delo v zimski sezoni. Stari in novi člani prijazno vabljeni.

Poizvedovanja

Pozabil se je dežnik v stolni cerkvi. Najditelj se naproša, da ga odda v zakristiji.

MALI OGLASI

Vsaka drobna **vrstica 1·50 Din** ali vsaka **beseda 50 par.** Najmanjši oglas . . **5 Din.** Oglasi nad devet vrstic se računajo više. Za odgovor znamko! — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo.

Službe iščejo

Mlekar. praktikant

ki je dovršil mlekarsko šolo v Škofji Loki, išče službe. - Vešč v sirarstvu in maslarstvu. - Nastopi službo takoj. Naslov pri upr. lista pod št. 11.137.

Strojni ključavničar

absolvent strojne delov. šole, išče službe kot strojni ključavničar, event. strojnik h kaki lokomobili. Naslov pove uprava pod štev. 11.385.

Službo dobe

Oskrbnik

s spričevali kmetijske šole, samski, z nekoliko prakse, se sprejme na srednje posestvo. Ponudbe in prepis spričeval z zahtevo plače pod šifro »Oskrbnik« št. 11.234 na upravo »Slovenca«

Klobučar. pomočnika

dobrega, ki zna počne delati, sprejmem takoj. - Plača po dogovoru. Fran Jurčec, klobučar, Krško.

Fanta

17—18 let starega, pridnega, poštenega, se sprejme za trgov. slugo. Naslov v upravi.

Županstvo mestne občine Novo mesto razpisuje izpraznjeno mesto

občinskega stražnika

Pogoji so na vpogled pri županstvu. Prošnje je vložiti najkasneje do 20. oktobra 1929.

Prodajalko

pridno, pošteno, dobro verzirano manufakturistinjo, iščem; zmožne nemškega jezika imajo prednost. Nastop takoj, plača po dogovoru. - Ponudbe poslati: **Franc Pirkovič**, trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov, Ribnica, Dol.

Prodajalko

za v trgovino z mešanim blagom, katera je že servirala na deželi, se išče za takoj. Naslov v upravi pod štev. 11.383.

Učenca

z zadostno šolsko izobrazbo, zdravega, krepkega, sprejmem za trgovino s špecerijskim blagom. — Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe pod značko »Špecerija« na upravo »Slov.« pod štev. 11.386.

Čevljarski vajenec

poštenih krščanskih staršev se sprejme. Tudi popolna oskrba v hiši proti dogovoru. Vpraša se pri Alojz Drobež, čevljarski mojster, Trbovlje II, 91.

Kuharico

prvovrstno moč, rabi Dijaški dom v Kočevju za takoj.

Uradnika

korespondenta nemško-slovenskega, stenografa, strojepisca, iščemo. Pogoji: neoženjen, vojaščine prost. Nastop takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Železo št. 11.377.

Stanovanja

Prazno sobo

s posebnim vhodom takoj oddam. Društvena 27, Novi Vodmat.

Vnajem

Skladišče

do novega leta se vzame v najem. Ponudbe pod »Primerno« na upravo »Slovenca«.

Pouk

Šoferska šola

obl. konc. **Čamernik, Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugoavto).** — Tel. 2236. Pouk in praktične vožnje.

Zaslužek

Zaslužek

dnevno 100—200 Din si lahko pridobi vsak, kateri ima par ur na dan časa, za delo v svojem kraju, bodisi v mestu ali na deželi. Zastopstvo se izroči v vseh slovenskih krajih samo zanesljivim in v svojem kraju poznanim ljudem, moškim kakor ženskam. Interesenti naj pošljejo svoj naslov v Maribor: L. Mažir, Maribor, Ob železnici 4-II.

Objave

Javna dražba

prostovoljna, raznih kosov pohištva, v soboto, dne 12. t. m. v skladišču pri Ranzingerju.

Kupimo

20% kronske bone

kupi Pučka štediona i založni zavod d. d., Osijek, Desatičina ul. 27.

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah. **ČERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.**

Prodamo

Puhasto perje

kilogram po 38 Din razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg. - Potem čist belo gosje kg po 130 Din in čist beli puh kg po 300 Din. - L. Brozović, Zagreb, Ilica 82.

Gostilno

z dvonadstropno hišo, — rentabilno — proda Zagorski, Maribor, Tatenbachova ulica 19-II.

Jabolka

namizna razne vrste proda več vagonov - Peter Šetina, Sevnica ob Savi.

Vzidani štedilnik

dobro ohranjen, se proda. Ogleda se v gostilni pri Tičku na gričku.

Nova hišica

zelo prikupna, krita z opeko, 2 lepi parketirani sobi, 1 kabinet, velika kuhinja, električna razsvetljava, dve kleti, lepa stavbna parcela, bo naprodaj na prostovoljni javni dražbi v nedeljo dne 13. oktobra ob 3.30 popoldne. Dražba se bo vršila pri Mariji Mihelčič v mestu Višnja gora št. 29 na Dolenjskem, pet minut od kolodvorske postaje.

Obrt

Dežne plašče

priporoča po konkurenčnih cenah Martin Jančigaj, Ljubljana, Tavčarjeva (Sodna) 1.

Zenini, neveste!

Peresnice, žimnice, otomane, divane ter vsa tapetniška dela izvršuje po najnižjih cenah

FRANC SAJOVIC
Ljubljana, Stari trg 6.

Žaganje drv

najceneje Uran Franc, Vilharjeva c. Tel. 28-20.

Auto-hladilnike

blatnike in drugo - popravi strokovno, hitro in ceno Gustav Puc, kleparstvo, Ljubljana, naspr. tobačne tovarne.

Oves in koruzo

kupite najceneje pri tvrdki **A. VOLK, LJUBLJANA**
Resljeva cesta 24.
veletrgovina žita in moke

Inserirajte v „Slovencu"!

PUH - PERJE
R. MIKLAUC LJUBLJANA

Planinsko društvo »Fruška Gora« v Novem Sadu potrebuje

varuha koče na Osovlju

pri Beočinu v Fruški Gori. Pogoji za to službo se izvedo v društ. pisarni Novi Sad, Kr. Aleksandra ul. 21. Prošnje za sprejem se morejo izročiti ali poslati društveni pisarni najdalje do 15. oktobra 1929.

POZOR! NA ZNANJE! POZOR!

Vrtnarjem, občinam, šolam ter ljubiteljem sadnih grmičev in sadjerejcem itd.

NAJUGODNEJŠI čas za presajanje SADNIH DREVESC je JESEN (oktober, november). VSLED TEGA je v Vašo korist, da TAKOJ naročite od velike SADNE DREVESNICE Josip ROSENBERG, Maribor, Tržaška cesta 64 - telef. int. 2301 - od katerega edino prejmete samo PRVOVRSTNE SADIKE SADNEGA GRMIČEVJA in SADNIH DREVESC itd., itd. - vseh zajamčenih vrst vsake množine po zmernih cenah.

ZAHTEVAJTE CENIK 1929/1930!

Vrtnarjem, občinam, šolam ter ljubiteljem sadnih grmičev in sadjerejcem itd.

POZOR! NA ZNANJE! POZOR!

Beli zobje

olepšajo vsak obraz. Često že zadostuje samo enkratno čiščenje z prijetno osvežujočo **Chlorodont-pasto**, da se doseže lep sijaj slonovine tudi na stranicah zob, ako se vporablja posebno izdelano ščetkico za zobe. Ostanki jedi, ki ostajajo med zobmi ter povzročajo radi gnilobe neprijeten duh ust, odstranjujejo se najtemeljitejše z **Chlorodont-ščetko.** Poskusite najprej z malo tubo Chlorodont-paste, ki stane Din. 8·—. **Chlorodont ščetka** za otroke, za dame (mehke ščetine), za gospode (trde ščetine). Pristno samo v originalnem modro-zelenem omotu z napisom **Chlorodont.** Dobiva se povsod. — Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot **ne** zalepiti) dobili bodete brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvornice Zlatorog, Oddelek Chlorodont, Maribor. 8

Štev. 28.249.

Razglas o licitaciji.

Razpisujem **za adaptacijo žrebčarne na Selu** prvo javno pismeno ofertno licitacijo **zidarskih, mizarskih, vodovodnoinstalacijskih, pečarskih in elektroinstalacijskih del.**

Licitacija se vrši **dne 18. oktobra 1929 ob 11 dopoldne** v prostorih gradbenega oddelka, Gosposka ulica 15-I. Tam so na razpolago med uradnimi urami vsi ofertni pripomočki.

Podrobnosti razpisa so razvidne na razglasni deski gradbenega oddelka.

Ljubljana, dne 9. oktobra 1929.

Komisar oblastne samouprave ljubljanske oblasti:

Dr. Marko Natlačen, s. r.

Žalostnim srcem naznanjam v svojem in imenu svojih otrok, da je naša ljubljena soproga in dobra mamica, gospa

Josipina Zakrajšček, roj. ***Verce***

učiteljica v pokoju

dne 9. oktobra 1929, previdena s svetimi zakramenti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice bo dne 11. oktobra 1929 ob pol 2 iz mrtvaške veže splošne bolnice k Sv. Križu.

Ljubljana-Blatna Brezovica, dne 10. oktobra 1929.

Josip Zakrajšček, soprog. **Vsi ostali sorodniki.**

S potrtim srcem javljamo vsem sorodnikom in prijateljem, da se je naša srčno ljubljena soproga in skrbna mamica, gospa

Frančiška Karba

soproga poštnega zvaničnika

dne 10. oktobra ob 1 zjutraj po kratki mučni bolezni, previdena s tolažili svete vere, preselila v boljše življenje.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši danes, dne 11. oktobra ob 3 popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 11. oktobra 1929.

Franc Karba, soprog; **Drago,** sin; **Sabina,** hčer; **ostali sorodniki.**

Trgovina premoga in drv Franjo Kalan, Celje, naznanja tužno vest, da je vsled nezgode preminul dne 9. oktobra 1929 njen dolgoletni marljiv in zvest uslužbenec, kočijaž

Simon Kerhlanko

v 69. letu svoje starosti.

Pogreb se vrši v petek, dne 11. oktobra ob 3 popoldne iz mrtvašnice okoliškega pokopališča.

Požrtvovalnemu uslužbencu ohranimo zvest spomin.

Celje, 10. oktobra 1929.

ZAHVALA

Ob bridki in nenadomestljivi izgubi našega ljubljenega

Franceta

so nas ganili številni izrazi iskrenega sočutja ter nam lajšali s tem našo veliko bol.

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nas tolažili v tej globoki žalosti, ter v tako mnogobrojnem številu spremili nepozabnega na njegovi zadnji poti ter obsuli krsto s krasnimi venci in cvetjem. Posebno zahvalo šefu ter tovarišem tvrdke Schneider & Verovšek, nadalje vsem drugim stanovskim tovarišem kakor tudi članom ASK Primorja za izkazano pozornost, ter pevcem za ganljive žalostinke.

Globoko žalujoča rodbina ŠRAMEL

»Ljudska knjižnica iz založništva Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani«: 25. zvezek: Haggard, HČI CESARJA MONTEZUME 32 Din, vez. 42 Din. — 26. zvezek: Lorenzini, STORŽEK IN NJEGOVO BURKASTO ŽIVLJENJE. 14 Din, vez. 22 Din. — 27. zvezek: Pregelj, OTROCI SOLNCA. 24 Din, vez. 32 Din. — 28. zvezek: Haggard, KLEOPATRA. 28 Din, vez. 40 Din. — 29. zvezek: Savinšek, IZPOD GOLICE. 30 Din, vez. 42 Din. 30. zvezek: Sienkiewicz, NA POLJU SLAVE. 28 Din, vez. 40 Din.

Maurice Renard: 24

Sinja nevarnost

XVII. Sinja nevarnost.

Vlada je mobilizirala cel vojaški planinski zbor, ki je preiskal vso deželo. Policaji so složno delovali z oficirji, toda niti v gorah niti na ravnem ni bilo mogoče dobiti sledi za onivajgi. Preiskali so vse beznice, kleti in kanale v mestih, jame, prepade v gozdih, razvaline starih gradov itd. Toda bilo je vse zaman. Tudi zrakoplovi, namenjeni za zasledovanje roparjev v zraku, se niso uporabili.

Raziskavanje so potem raztegnili na vso Francijo, dasi so se zločini dogajali le v bugeyski okolici. Toda izkazalo se je, da zločincem ni moči priti do živega, niti dobiti njihovo sled.

Onivajgi pa so medtem nemoteno dalje gospodarili.

Seveda so se začeli ljudje z bugeyskega okraja izseljevati kar trumoma, potem ko so zapustili vasi in poprodali živino.

Okrog vasi je zorela pšenica, katere nihče ni žel, je gnjila mrtva živina, katere nihče ni zakopal. Zgolj stekli psi pa ponoreli ljudje so se še podili v okolici Bugeya, vse ostalo je bilo kakor izumrlo. Samoumori iz strahu so bili na dnevnem redu. Črni vrani so imeli gostijo kakor po veliki bitki. Apokaliptične živali so nevidne plule tod v zraku: tele, orel, ščuka.

Kar je še ljudi ostalo poskritih v vaseh — bili so to reveži, ki niso imeli denarja, da bi se izselili — so tičali pod streho in se niso upali niti podnevi več iz hiš. Podnevi so bledi opazovali nebo in trepetaje napenjali ušesa, ali se ni v zraku pojavilo brnenje onivajgov, ponoči pa so se tresli od groze.

Od gradov so bili vsi zapuščeni, le Mirastel še ne. Gospe Arquedouveove in Le Tellierjeve niso upali seliti, Le Tellier pa si je vtepel v glavo, da svojih otrok ne bo nikjer drugje dobil nazaj kakor tam, kjer so mu bili vzeti. In je ostal.

Ves svet je smatral Bugey za gnojno bulo, za neozdravljivega človeka in je napeto pričakoval odkritij. Tedaj je svet že verjel v onivajge in nihče več si ni upal govoriti o praznih vražah.

Ljudje niso govorili več o letini, politiki, vojni, bogastvu, revščini, govorili so samo še o enem: o sinji nevarnosti.

DRUGI DEL.

I. Štirioglata lisa na nebu.

Sinja nevarnost! Le Péril Bleu! The Blue Peril! El Peril Azul! Il Perile Azzuro! — ta izraz v časopisju sveta je bil naenkrat tako popularen kakor beseda »onivajg«. Ves svet se je posluževal teh oznak.

Pod imenom »sinja nevarnost« so nekateri razumeli napadalce iz zraka, drugi pa so trdili, da je napadalec sinji nebesni svod sam. Dočim so cele legije preiskovale zemljo, gore in vode, so drugi zrli v zračno sinjino z občutkom, kakor bi zrli v roparsko gnezdo. Še zvezdoslovci so bili teh misli. Krenili so s strogo znanstvenih poti in njihova znanost v l. 1912 kar mrgoli zmešnjav.

Še Le Tellier, ki sicer v Mirastelu ni raziskoval gnezd, je v nespečnih nočeh zrl v nebo kot sanjač, ne pa kot znanstvenik. Solnca, meseci, Mars, Venera, Saturn, Aldebaran, Kasijopeja in Herkules mu niso več bili svetovi, kakor nas o njih uči veda, nego lučice v temi na nebu. In sedaj ga je tema med temi lučicami jela zanimati.

Sinja nevarnost!

Poprej se je Le Tellier mnogo pečal z zvezdo z imenom Vega. Tudi v nočeh nesreče, ki mu ni dala spati, se je često ozrl po njej, ki ga je vlekla s svojo bleščeče belo lučjo.

Dne šestega julija, nekako ob eni zjutraj, je zopet zbežal iz postelje, v kateri so ga tako zelo preganjale pošastne sanje, stopil k oknu in poiskal Vego.

Bila je ravno na višku svoje krožne poti, nekaj stopinj južno od zenita. Treba je bilo skoro zlomiti vrat pri tem opazovanju, tako čisto nad glavo mu je bila zvezda. Vsa svetla je neslišno romala od leve proti desni...

Naenkrat pa je — ugasnila!

Le Tellier je skočil kvišku. Preden pa se je presenečenja otresel, je Vega zopet zablestela in nadaljevala svojo pot proti zapadu. Vso noč do jutra jo je zasledoval zvezdoslovec, toda nič več ni ugasnila. — Smatral je torej, da je doživel, nervozen in truden, kakor je bil, optično prevaro.

Ko pa se je po kratkem jutranjem spancu prebudil, je začel misliti. Da bi zvezda za minuto ugasnila, na to ni bilo misliti. Edina možnost je ta, da se je za minuto vrinil med zvezdo in opazovalca asteroid in tako na svoji poti zatemnil zvezdo. Toda asteroid bi potem moral biti — črn.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Viktor Cenčič.